

laiškai lietuviams

JULY-AUGUST 1995 LIEPA-RUGPJŪTIS

SUSITIKIMAI IR ATSAKOMYBĖ	253	Danutė Bindokienė
VAIKYSTĖS TAKAIS	256	Marija Stankus-Saulaitė
SEPTYNI ŠVENTIEJI SLĖPINIAI	259	Antanas Saulaitis, SJ
GIMDYMO TEOLOGIJA	268	Vytautas Bagdanavičius, MIC
DIEVO MEILĖ — JO ŽODŽIO LAIKYMASIS	272	Chiara Lubich
MALDA YRA GĖRIO KŪRIMAS	273	Dalia Jazukevičiūtė
ŠEIMA — MEILĖS MOKYKLA	275	Laura Stasiulytė
ŠEIMOS GYVENIMO CIKLAI	277	Irena Lukoševičienė.
KALBA	281	Juozas Vaišnys, SJ
KNYGOS	282	Red.
TĖVYNĖJE	283	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	286	Red.
TRUMPAI	287	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas Rolando Bartašiūno nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” metinės šventės.
Viršelis ir skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.
Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (ISSN 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1995 / LIEPA-RUGP. — JULY-AUGUST / VOL. XLVI, NO. 7-8

SUSITIKIMAI IR ATSAKOMYBĖ

Danutė Bindokienė

Lietuviška patarlė sako, kad “su kuo sutapsi, tuo ir tapsi” — per tam tikrą laiką žmogus norom nenorom į savo pašamonę “įtraukia” aplinkos įvykius, madas, gyvenimo būdą, ir visa tai tampa neatskiriama jo charakterio, jo pasaulėjautos dalis.

Penkiasdešimt metų — jau pakankamas laiko tarpsnis, kad kiekvienas savo asmeniškai patirtimi galėtų paliudyti tos patarlės išreikštą tiesą. Ir lietuvių tauta prieš kone 50 metų buvo dirbtiniu būdu suskaldyta. Jos gyventojai, tarytum kažkokio pamišusio mokslininko eksperimentams skirti laboratorijos įnamiai, išskirstyti į “grupes” ir palikti labai skirtingų kultūrų įtakos sferose. Viena grupė iš savo gimtojo krašto buvo priversta išklysti į Vakarus; antroji — išstremta į tolimus Rytus, o trečioji, nors jai ir buvo leista pasilikti savo tėvynėje, vis tiek gyveno, kontroliuojama svetimos kultūros, svetimų idėjų ir ideologijos.

Šv. Onos bažnyčia ir Bernardinų vienuolyno ansamblis.

Į kiekvieną šių trijų grupių pakliuvę mūsų tautiečiai, nepaisant nuolatinių pastangų ir ryžto pasipriešinti aplinkos įtakoms, ilgainiui vis dėlto buvo jų paveikti ir pakeisti.

Dažnai girdime nusiskundimus bei priekaištus, kad su Lietuvoje esančiais tautiečiais mes “nesusišnekame” — jie mūsų, o mes jų nesuprantame. Dėl to atsiradęs sunkiai peržengiamas plyšys, dėl to mėgstame vartoti “mes ir jūs” sąvoką.

Savo ruožtu, lietuviai iš anapus Atlanto ne labai supranta ir “amerikonus”, matydami juose daug neigiamybių, daug paviršutiniškumo. Laisvai pokario dešimtmečius gyvenę (kai Lietuvoje ar Sibiro tremtyje lietuvių lydėjo kančia bei priespaulė), Vakaruose įsikūrę tautiečiai, pasak Lietuvoje vyraujančios nuomonės, išmoko vaikytis tik “pramogas ir prabangą”, virto kažkokiais savanaudiškais materialistais, tikinčiais, kad už “žalius dolerius galima viską nupirkti”.

Tik visa bėda, kad toks užjūrio lietuvių įvaizdis vis dėlto netelpa į mums primetamus savanaudžio-garbėtroškos rėmus. Kaip kitaip būtų galima išaiškinti daugybę labdaros ir pagalbos organizacijų, savanorišku principu išdygiusių užsienyje? Į tas organizacijas vienaip ar kitaip yra įsijungusi mūsų tautiečių dauguma, net tie, kurie niekuomet anksčiau nenorėdavo bet kokių būdu prisidėti prie lietuviškos veiklos. Tik prisiminkime “Lietuvos Vaikų Viltį”, “Lithuanian Mercy Lift”, “Lietuvos Našlaičių globą”, “Saulutę”, A.P.P.L.E., Lietuvos vyčių, lietuvių dantų gydytojų, Lietuvių Bendruomenės paramą Lietuvai ir tiek daug kitų, kad ir kelių puslapių nepakaktų juos visus išvardinti, jau nekalbant apie mažesniu mastu teikiamą paramą žmonėms tėvynėje. Ir ta parama nėra vien “daiktinė”. Daug (ypač jaunų) lietuvių kilmės žmonių, prisisėmusių profesinių-mokslinių žinių iš gausaus Vakarų pasaulio šaltinio, neša jas į niekad nematytą, bet vis tiek mylimą Lietuvą, norėdami pasidalinti savo patirtimi, ati-

duoti net savo sielos dalį, kad Lietuva veikiau įsirikiuotų į vakarietiškojo pasaulio tautų tarpą kaip lygiateisė narė. Savaiame suprantama, kad — kaip įprasta sakyti — duodantieji ir patys gauna. Pabuvę kurį laiką Lietuvoje, tie svečiai-pagalbininkai iš užsienio nejučiomis įgauna gilesnį savo kilmės šaknų pajautimą, išmoksta mylėti kraštą, kurio praeitis yra neatskiriamai įaugusi į jų sielą.

Praėjusią vasarą viso pasaulio lietuvius masino, šaukė, kvietė į tėvynę didinga dainų šventė ir prie jos prisišlieję (ta proga pasinaudoję) kongresai, suvažiavimai, susibūrimai. Keili tūkstančiai tautiečių, grįždami iš Lietuvos, parsivežė ne tik gintaro, lino audinių ir kitokių suvenyrų, bet taip pat gilesnį tenykščio lietuvių pažinimą, supratimą. Šią vasarą Lietuvoje taip pat lankosi daug svečių iš užsienio, nemažai iš Lietuvos ir pas mus atvyksta. Tas abipusis “maišymasis” yra labai naudingas ir vieniems, ir kitiems, tik reikia neužmiršti, kad kiekvieną kartą, kai įvyksta susitikimas ir bendravimas, tampame “geros valios ambasadoriais”.

Vertindami individo elgesį, pažiūras, žodžius, nejučiomis vertiname visą žmonių grupę, iš kurios svečias pas mus atvyksta. Įspūdis gali būti labai teigiamas, tačiau gali būti ne tik neigiamas, bet net žalingas. Todėl svarbu prisiminti, kad esame paskirti atlikti tam tikrą misiją: išvystyti glaudesnius ryšius, skatinti pasitikėjimą, artimesnį bendravimą ir bendradarbiavimą kaskart, kai įvyksta trumpesnis ar ilgesnis susitikimas tarp tautiečių iš užsienio ir tėvynės. Ši atsakomybė duota kiekvienam — be išimčių. Į ją turime žvelgti labai rimtai.

Jeigu ne tik šią vasarą, bet ir kitais metų laikais, kai tik turėsime progą lankytis Lietuvoje ar savo tarpe priimti iš ten atvykusius, neužmirškime atlikti tos svarbios paslaugos savo tėvynei. Galime tuomet tikėti, kad visi tarpusaviai susvetimėjimai tarp lietuvių išnyks ir tikrai jausimės kaip broliai-seserys, vienos motinos tėvynės vaikai.

Vaikystės takais

(Konkurso suaugusiųjų grupėje I premiją laimėjęs straipsnis)

Marija Stankus-Saulaitė

Kas kiek laiko atsiranda reikalas ar proga prisiminti vaikystę. Šiaip nemėgstu apie praeitį galvoti, nes tai trukdo dabarčiai. Esu įsitikinusi, kad psichinė sveikata ir dvasinė gelmė didele dalimi priklauso nuo dėmesio šiam momentui: dabar esu gyva; dabar aplinka man kalba; Dievas yra dabar; šalia manęs dabar stovi žmogus. Be to, daug kas iš praeities yra dingę, ir tai skaudu: nesinori tuose dalykuose pasimesti.

Namai, kuriuose rašau, buvo tėvų. Kartais, kai labai tylu, beveik girdžiu jų balsus; kai esu viena, prietemoj lyg matau juos prie stalo — iš fabriko parėjęs tėvas rašo straipsnį, mama po darbo verčia knygą. Dar išgirstu brolių. Grįžęs iš sueigos, kambaryje klausosi muzikos. Kiekvienas turim savo užsiėmimus namuose, kaip ir už namų. Esame kartu, bet ir nekartu. Daug ku, bet ne viskuo, dalijamės; kiekvienas turi me savo vietą. Man atrodo, kad labai svarbu, jog būdami taip arti, tokie artimi, gal net panašūs, vis tiek kiekvienas buvome sau žmonės.

Kai buvau maža, man neatėjo į galvą, kad gali nesisekti ar kad reikia ko bijoti. Mokykloje linksma, draugių daug, širdis lengva. Mano visas pasaulis buvo saugus, nebaisus todėl, kad

mane besąlygiškai mylėjo tėvai ir brolis. Jų meilė buvo pagrindas viso mano gyvenimo, nors tuo metu apie meilę, kaip mūsų ryšį, negalvojau — tokia aplinka buvo natūrali, savaime suprantama.

Tėvai ir brolis mylėjo mane tokią, kokia buvau. Buvau nekantri, staigi; skaičiau poeziją ir nevaliau dulkių (kai dulkių daug per daug, mama jose parašydavo ką nors linksmo, kad pastebėčiau); nesidomėjau tomis organizacijomis, kuriose jie veikė; nemėgau miške stovyklų, nepažinau gamtos; neruošiau pamokų; kai paaugau, mama juokais skaičiuodavo, kiek kartų man telefonas skambėjo.

Tėvai neversdavo manęs daryti, kas man baisu: negalėjau liesti mėsos, tai neviriau; pamokų netikrino, nepersekiojo dėl to manęs; nepadėjo, kai nenorėjau pagalbos — man rūpėjo būti savarankiška. Tokia būti galėjau, nes rėmė šeima — manim pasitikėjo; neabejojo, kad pajėgsiu. Neatkalbinėjo, nestatė kliūčių.

Buvo meilė; nebuvo prievartos. Meilė pasitiki.

Mums tėvai leisdavo apsispręsti. Manau, kad tai buvo viena didžiausių jų meilės dovanų. Tuo būdu jie mums dovanojo laisvę. Ma-

žuose ir dideliuose dalykuose galėjom patys pasirinkti, kaip mums atrodė geriau. Žinojom, kad kiekvienu atveju būsime remiami, kad nebus tokios padėties, kurioje tėvai nuo mūsų nusisuktų. Jeigu kas atrodė negerai, pasakydavom, paaiškindavom, nerėkė, negrasino.

Žinojau, kad tėvai yra visiškai teisingi ir tiesūs. Jie baudė pagal nusikaltimą: tyliai kambarį pabūti nesusivaldžius, pavyzdžiui. Nebaudė iš pykčio ar keršto; neišnaudojo savo kaip tėvų ir suaugusių padėties. Meilė yra dora: ta pati dora saistė ir tėvus, ir vaikus. Iš mūsų tikėjosi tokio pat sąžiningumo ir tiesos kaip iš savęs reikalavo. Kai vieną kartą pamelavau, pati dėl to susirgau, nes man buvo baisus toks veiksmas; mama mane guodė ir gydė. Meilė yra teisinga, tiesi ir atlaidi.

Mums tėvai visada viską atleisdavo. Nebuvo nė vieno atvejo, kada reikėjo kankintis, kad kas nors neatitaisomo būtų atsitikę. Kai buvau nemandagi, ar užsispyrusi, ar pikta, tereikėjo atsiprašyti, ir viskas buvo baigta, užmiršta. Dažniausiai prieš man atsiprašant jau mama ar tėvas apkabindavo, nuramindavo, atleisdavo. Iš jų išmokau, koks Dievas atlaidus, gailestingas, kaip laukia atviros širdies ir pats pirmas prieina.

Išvis apie Dievą išmokau iš šeimos. Galėjau Dievu pasitikėti, nes tėvais ir broliu pasitikėjau. Supratau, koks Dievas artimas ir geras, nes tėvai ir brolis tokie buvo. Jų meilė buvo, kaip ir Dievo, beribė.

Iš tikro, tėvai mums sukūrė saugų pasaulį. Dabar suprantu, kad tai yra svarbiausia tėvų užduotis. Pasaulis būtų saugus tik grindžiamas besąlygine meile, nes šiaip jis gan grėsmingas ir sunkus gali būti.

Pagalvoju dabar apie mus, karo vaikus — visus, per karą gimusius ir augusius. Bombos krito, aplink viskas degė, o vis tiek jutom ramybę, nes tėvai buvo šalia. Jie nerodė baimės — nors turėjo bijoti ne tiek dėl savęs, kiek dėl

Programos vedėja Nijolė Užabalienė.

vaikų, — nepuolė į paniką, negąsdino, nepasimetė. Priešingai, apsupo, išmokė melstis. Rado net griuvėsiuose kuo džiaugtis — gėlė, upeliu, pačia gyvybe — ir už ką Dievui dėkoti. Mes, karo vaikai, užaugome sveiki — išvis užaugome — tėvų dėka. Tėvų meilė ir rūpestis vaikų apsauga, šarvas. Meilė yra rūpestinga.

Paaugusi klausiausi draugių pasakojimų apie jų vaikystę. Šalia kitų dalykų, man buvo naujiena, kad mergaitės šeimose mažiau vertinamos negu berniukai — kad ko kito iš jų tikimasi, kitaip jų gabumai nukreipiami, kad kai kas draudžiama tik dukterims. Augdama jaučiausi ir buvau lygi savo broliui. Neatėjo į galvą, kad kažką turėčiau daryti ar rinktis tik dėl to, kad esu mergaitė. Ėjau, kur protas, širdis ir gabumai traukė, ne kur būtų nuo gimimo apspręsta. Nei tėvai, nei brolis manęs nelaikė menkesne ar silpnesne, nes mergaitė. Meilė nesukuria sunkumų ir nelaiko vieno vaiko vertesnio už kitą.

Mūsų tėvai labai vienas kitą mylėjo; jie sutarė, turėjo tas pačias vertybes, siekė to paties. Jų būdai skyrėsi, bet kryptis buvo viena. Matėme, kaip jie vienas su kitu elgiasi: gerbia, užjaučia, remia, padrąsina, padeda, laukia tik gėrio iš kito, neįtaria, neapleidžia, atsiprašo. Suaugusi iš draugų girdėjau, kaip jos buvo ruošiamos vedyboms, stumiamos į šeimos gyvenimą, nors pačios gal ir būtų ko kito siekusios. Pas mus tokių kalbų nebuvo. Gyvenimo kelią rinkomės visai laisvai. Man neatėjo į galvą, kad tik kaip žmona ar motina būčiau tikra moteris. Buvo auginami būti žmonėmis. Tėvų meilė ir laimė mus paliko laisvus rinktis, kokio gyvenimo norėjome, nes nereikėjo užpildyti šeimyninių trūkumų. Meilė neindoktrinuoja, neįtaigauja; ji gerbia asmens, taip ir vaiko, laisvę.

Mūsų tėvai neturėjo įpročio skųstis. Tik vėliau supratau, kad buvome labai neturtingi; kažkaip niekad nesijaučiau vargšė ar už kitus ko nors labiau reikalinga. Gyvenimas buvo toks pilnas minčių, jausmų, planų, užsiėmimų, knygų, žmonių, jog nesuvokiau, kad neturim pinigų. Apie pinigus tėvai nekalbėjo. Turbūt man tai atrodė visai paprasta: taip yra, o mes vis tiek esame, kas esame. Tėvai ėmėsi suaugusių atsakomybės, neužkraudami jos vaikams. Tai irgi meilė.

Mūsų mama sirgo širdies liga. Ji nesiskundė. Namuose pasiskirstėm darbais pagal kiekvieno jėgas. Kai mamą ištikdavo priepuoliai, su tėvu jai padėdavom. Buvom kartu. Vienintelis dalykas, ko vaikystėje bijojau, buvo mamos mirtis. Man buvo jos be galo gaila ir man atrodė, kad pasaulis užsibaigs be jos. Iš tikrųjų, su jos mirtimi pasaulis aptemo.

Meilė yra šviesi ir šilta, pastovi.

Krikšto mama man, jau suaugusiai, pasakė, kad mamos širdį sugadino mano gimimas: ji tuo metu antrą kartą reumatu susirgo. Namie man niekas to nesakė, ir sužinojusi neklausiau. Kai nugirstu, kaip kai kurie tėvai vaikus kaltina už visokius dalykus, pagalvoju, kaip nė vieno kaltinančio žodžio už nė vieną dalyką namuose negirdėjom. Mes nenešėm praeities naštų. Meilė nekaltina.

Kai medicina mamai nebegalėjo niekuo padėti, mama pradėjo mus ruošti savo mirčiai. Ji žinojo, kaip tai man sunku, ir išsaugojo, kiek galėjo. Bet galų gale tai turėjo įvykti. Mano motinos paskutiniai žodžiai man buvo: "Viskas gerai". Meilė nepalieka sunkios širdies.

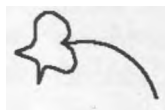
Mūsų tėvas, negalėdamas kalbėti, brolių apkabino ir žvilgsniu su juo atsisveikino, visai ramiai, prieš mirtį, iš anksto. Meilė rami.

Vakare, užbaigdami dieną, su vyru vienas kito atsiprašom, jei kas buvo negerai. Taip darėme šeimoje. Nelieka nuosėdų. Klasėje kartais pajuntu, kaip pasiseka kažką paaiškinti, kaip mamai pamokose, kurias stebėdavau, sekėsi. Skaitau brolio straipsnius ir juntų tėvus. Kalbuosi su studentais ir girdžiu savo brolių. Mūsų visas ilgas gyvenimas surištas, susipynęs ir vis vien visai atskiras. Meilė mus jungia, meilė mus skiria.

Meilė amžina.

Šeima yra meilei sukurta, meilės palaikoma ir meilei skirta. Visa kita iš meilės kyla ir nuo meilės priklauso, ir be meilės visa be prasmės.

Grįžtu į dabartį, į tėvų namus, mūsų svarbiąją mokyklą. Mamos ir tėvo balsai, kokie jie buvo mums augant, visai ryškūs. Jie išliks širdy iki kol vėl susitiksim. Meilei niekas nėra neįmanoma.

SEPTYNI ŠVENTIEJI SLĖPINIAI

Antanas Saulaitis, SJ

Vienas Vatikano II suvažiavimo rėmų yra sakramento sąvoka. Šį lotynišką žodį, Naujame Testamente graikiškai išreikštą „paslaptimi“, lietuviai naudoja pritaikydami galūnes, o kartais ir išversdami lietuvių kalbon žodžiu slėpinys — tai, kame slypi didesnė tikrovė negu pats akivaizdus ženklas rodo. Mišiose sakoma „Tikėjimo paslaptis“, tačiau be minties, kad tai nežinomas ar neįmanomas pažinti dalykas — tik kad tikintieji čia atpažįsta glūdinčią tikrovę.

Pagal prieš tris dešimtmečius vykusį visuotinį Bažnyčios suvažiavimą, pirminis slėpinys yra pats Jėzus Kristus, kuris išreiškia, apreiškia mūsų Dievą. Tik iš Jo galime sužinoti, koks mūsų Dievas, Jo Tėvas yra. Toliau, aiškina Suvažiavimas, Jėzaus Kristaus slėpinys arba sakramentas yra Bažnyčia: jeigu norime pažinti Jėzų Kristų, Jį sutinkame Bažnyčioje, klausydamiesi ir apmąstydami Dievo žodį, dalydamiesi gyvenimu ir gyvenimo Duona bei Taure. Savo visuotiniškumu — vienybe įvairovėje per šimtmečius ir per visas kultūras — Bažnyčia liudija Jėzų Kristų. Šie du slėpiniai yra rėmai, kuriuose švenčiame tai, ką tradiciškai vadiname septyniais sakramentais. Šie

yra šventės, kuriomis Bažnyčia išreiškia, kas ji yra, ir apreiškia Kristų gyvą mūsų tarpe, mūsų susitikimą su Dievu, kurio niekas nėra matęs.

Kad sakramentai yra šventės, aišku iš pačių apeigų ir su jomis surištu šventiškumu bažnyčioje ir visuomenėje ar namie, išskyrus daug kur dar Ligonų patepimo ir Susitaikinimo sakramentus, kuriuose šventiškas džiaugsmas šimtmečių glūdumoje priemaišomis užpustytas. Sakramentų apeigos palaipsniui keičiamos ir atnaujinamos, kaip yra vykę visą Bažnyčios istoriją. Nuo 1963 m. Vatikano II pirmojo dokumento — Liturginės konstitucijos, kai kurios slėpinių šventės visuotinėje Bažnyčioje pakeistos jau tris kartus, o įvairiose šalyse dar pritaikytos tų kultūrų sąvokoms, apraiškoms.

Pagal dviejų tūkstančių vyskupų sutartas gaires, liturgija bendrai ir sakramentai atnaujinami iš pagrindų ir iš šaltinių, ypatingą dėmesį kreipiant į pirmąsias Bažnyčios apeigyną, o vėliau ištiriant, kaip apeigos kito, jų reikšmė kryo įvairiose visuomeninėse sąlygose, religinių srovių įtakoje. Vienas iš tokio atnaujinimo vaisių yra apeigų paprastumas, kuris žmones

Jaunimo stalas. Jauniausia dalyvė — Milda Bartašiūnaitė 1 mėn. amžiaus.

gali ir gąsdinti, kai “paslaptį” buvo su apeigų nesuprantamumu ar sudėtingumu surišę. O apeigų paprastumas yra ženklas, kaip gerai Jėzus Kristus, pats būdamas tobulas žmogus, mus, žmones, supranta. Sakramentų ženklai arba simboliai, kuriuose glūdi išreiškiamoji tikrovė, yra visai eiliniai, kasdieniai: vanduo ir plovimas, duona ir valgymas, vynas ir gėrimas, aliejus ir glostantis patepimas, rankų uždėjimas.

Kai apeigos visokiais priedais neapkrautos, pats simbolis — daiktas ir judesys — kalba už save, savaime suprantamas. Kai apeigos sudėtingos, jas reikia aiškinti, ir tada slėpinys jau būna tapęs paslaptimi, kurią tik išsilavinęs asmenys galėtų suprasti (kaip tai būdavo ir pirmaisiais amžiais, kai įvairios “paslapčių” religijos būdavo išplitusios). Slėpinių apeigų suprantamumą liudija ir vietinė kalba, kuria visur pasaulyje švenčiamos, kuria ir Šv. Raštas skaitomas. Jeigu vadinamose pomoderninėse

šalyse ar supasaulėjusiose kultūrose daugelis religinių žodžių, sąvokų ir simbolių nebūtų savaime suprantami, paprastieji sakramentų ženklai ir suprantami žodžiai turi galios, kurią sakramentų steigėjas Kristus Dievo Dvasia suteikia.

Čia surašyti vaizdeliai gali padėti slėpinių reikšmę suvokti, kai norime patys būti kuo atviresni Dievui, kuris save mums per Kristų Bažnyčioje šventomis apeigomis apreiškia.

KRIKŠTAS

Tik būrelis, artimiausi žmonės, Krikšto tėvai ir motinos supa keturių asmenų šeimą, susitjusią apie krikštyklą. Suaugusieji troško jau ilgiau, ir ruošėsi pagal asmeninę brandą. Pauglė jau savo vaikišku būdu jautriai pasisavino tai, ką parapinėjo mokykloje mokėsi ir patyrė. Mažasis broliukas, neįprastų iškilmingų rūbų “varžomas”, stebi suaugusių akis, velykinę žvakę, bažnyčios erdvę.

Tai tradicinis krikščionių bendruomenės įsijungimo būdas pirmaisiais šimtmečiais ir dar šiandien, labiausiai misijų kraštuose. Suaugę liudija savo sąmoningą apsisprendimą už Kristų ir Bažnyčios šeimą, kurion ilga ruoša žengė. Jaunesnioji, vaikišku būdu ruošiusis, brandos metu turės vaiko tikėjimą pervesti į suaugusios sąmonę. Mažylis tik žino, kad čia kas ypatingo — jo Krikštui ruoša įvyks po apeigų, tačiau jo atveju — be ruošos ir be sąmoningo nuosprendžio — apeigos liudija Dievo malonės dosnumą, teikiamą dovanai, neužsitarnautai iš amžinos ir nesąlyginės meilės.

Krikšto žvakė, taupyta Pirmajai Komunijai, kiekvieno keturių rankose, prisijungus kiekvieno krikšto tėvui bei motinai, o virš visų stambesnė ir šviesesnė velykinė žvakė, Kristaus šviesos pasauliui ir pasaulyje simbolis. Kai apie altorių jauna šeima ir kiti dalyvaujantys susiima rankomis ir kalba “Tėve mūsų”, išreiškia tos šeimos tikėjimą, kad Dievas yra jų tikrasis globėjas, o visi kiti juos priimame į tą pačią Dievo tautą, kuri drįsta Jėzaus žodžiais kreiptis “Tėte, Tėveli”.

Apeigas atnaujinus, nustatyta, kad tinka pilti daug vandens, ir geroje parapijoje suaugęs krikštijamasis visai sudrėkinamas, kad turi nueiti ir persirengti iš kasdienių rūbų į baltą (ar nors šviesų) drabužį, kaip ir pirmaisiais amžiais. Tenka ir parūpinti rankšluostį plaukams ir galvai, nebent krikštijama pagal “senoviškas” apeigas, pagal kurias tik iš tikėjimo suvokiama, kad esama kelių lašelių vandens.

Labai vaizdžiai asmens nuosprendį už Kristų liudija jauna moteris, prieš visus parapiečius priėjusi prie altoriaus ir stovinti vienu viena, Krikšto tėvams ir tėvui bei motinai visai jautriai atokiau sustojus, nes štai čia jos pačios žingsnis į naują gyvenimą, į sutapimą Krikštu su Kristumi. Krikštijamosios veidas ramus — jau širdyje aiškiai apsispręsta ir prisiimta — ir akys žvelgia drąsiai ir tiesiai, lyg Dievo malonė būtų apsupusi asmenį, priėjusį prie šviesos. Kai ašotis su vandeniu pakeliamas virš galvos, krikštijamoji visai savaime palenkia galvą, kaip mes visi darome, kai pajuntame kažką tikrai artimam švento.

Kai krikštijami suaugusieji, daugumoje šalių kunigas yra vyskupo įpareigotas patepti Sutvirtinimo aliejumi, tai yra, “suteikti” šį sakramentą. Tų pačių Mišių metu (Krikštas ir Sutvirtinimas vyksta tuoj po Šv. Rašto skaitinių Žodžio liturgijos laiku) pakrikštytoji priima pirmąją savo Šv. Komuniją duonos ir vyno pavidalais, rankoje laikydama neseniai uždegtą Krikšto žvakę. Tai yra ir tradicinė sakramentų eilė, kurią maži vaikai katekizme išmoksta — Krikštas, Sutvirtinimas, Komunija. (Susitakinimas arba Atgaila būna po Komunjios, lygiai kaip prieš Krikštą asmuo jokių būdu neina išpažinties, nes Krikštas reiškia viso asmens sutapimą su Kristumi, atsivertimą į šį “kelį”, kaip krikščioniškasis gyvenimas dar Naujojo Testamento laikais būdavo vadinamas).

Kita proga prie šviesiai apšvieštos krikštyklos netoli altoriaus (kur pagal nuostatus turėtų stovėti, nebe atskiroje patalpoje, neužtinamoje vietoje) stovi jauni tėvai, nusprendę įdukrinti dvi mergytes, sesutes iš našlaityno.

Juodvi priimamos į šią šeimą dar kita prasme — ir mūsų tautos šeimą, ir į mažąją šeimą, kuri savo vaikų sulaukti negalėjo, ir ryžosi savo gyvenimu su mergytėm dalytis. Kaip lengva tokiu atveju pajusti, ką mes, Dievu pasitikėdami, darome, tardami Švč. Trejybės vardą ir imdami mažytes į savo glėbį. (Ir kaip malonu žinoti, kad įvaikintieji šeimose yra lygiai tiek pat mylimi, kaip šeimoje sulaukti).

Kai jauni tėvai atneša savo kūdikį, mes irgi sakome, kad šie vaikučiai tampa Dievo vaikais. Iš tikrųjų, ne visai tinka sakyti, kad jie Dievo vaikais tampa per Krikštą, nes visi žmonės, ir Jėzaus Kristaus nepažįstantieji, yra to paties Dievo, vieno Tėvo vaikai nuo pat pradžios — jis yra tas, kuris gyvybę teikia ir į save traukia ir veda. Tačiau kūdikis nekrikštijamas tėvams, o ypač močiutėms ar seneliams patenkinti —jis įvedamas šiuo slėpiniu į Bažnyčią mūsų visų labui, kad užaugęs, užaugusi tikinčiųjų šeimon įneštų Dievo duotas dovanas ir su mumis visais tikėjimu dalytųsi.

Labai įdomu, kaip lietuviškame apeigyne būdavo parašyta, kad “pagal lietuvišką paprotį mergaitę laiko Krikšto motina, o berniuką — Krikšto tėvas”. Suprantama, kad čia nieko lietuviško nėra, nes “senovėje” (tai yra, kai mes buvome jauni) būdavo tuoj po gimimo krikštijama, kad tik nemirtų nekrikštytas ir nebūtų už kapų tvoros palaidotas. Šiandien ir dėl mediciniskų priežasčių, ir dėl Krikšto reikšmės dalyvauja tėvas ir motina, ir jiedu iš esmės atsako už tikėjimo vystymąsi savo sūnuje ar dukroje. Todėl jie turėtų vaikutį laikyti, tačiau nujaučia, kaip geriau, kad ir Krikšto tėvas bei motina išreikštų savo ryžtą tėvams padėti.

Jeigu Krikšto apeigose dalyvauja daugiau vaikučių — brolių, seserų, kitų artimųjų, stengiamasi juos suburti ir apeigų pabaigoje, po tėvo, motinos, Krikšto tėvų, palaiminti, kad jie vaizdžiai pajustų, kaip nuo savo krikšto visai kūdikystėje jau paaugo, pradėjo tikėjimą įaugti ir jo reikšmę suprasti — kitais žodžiais, savo gyvenime pagal savo supratimą sutikti Jėzų Kristų, tikinčiosios šeimos globojami.

SUTVIRTINIMAS

Rytų Bažnyčioje — stačiatikių ir Rytų katalikų apeigose, ką tik pakrikštytas kūdikis yra sutvirtinamas ir Mišių liturgijos metu duodama pirmoji Šv. Komunija (vyno pavidalu, kunigui pirštą taurėn pamirkius). Vakarų Bažnyčioje (lotynų apeigose) šis paprotys neišliko, ir Sutvirtinimo sakramentas nukeltas vėliau. Vienur stengiamasi, kad vaikai būtų sutvirtinti prieš baigdami parapiinę pradinę (aštuonerių metų) mokyklą; kitur parenkamas kitas amžius, kad jaunas žmogus jau sąmoningiau suprastų, duotų ženklą, kad ryžtasi Šventosios Dvasios malone Kristų savo gyvenime sekti; tai būtų lyg brandos ženklas — perėjimas iš vaiko į suaugusį ir pilnateisį narį.

Atnaujintosios apeigos numato, kad Sutvirtinimo aliejaus nebūtų gailimasi, lygiai kaip neturėtų gailėti Krikšto vandens, kad pats slėpinio ženklas už save kalbėtų. Ir dar patariama, kad aliejus tikrai kvepėtų — Rytų Bažnyčioje saldžiai pakvimpa visa bažnyčia, įtraukiama dar kita juslė suvokti Dievo galeistingos malonės gausybę. Geroje parapijoje sakramentų aliejai laikomi ne zakristijoje, o bažnyčioje aiškiai matomoje vietoje, stikliniuose ąsotėliuose, taip kad visų slėpinių ryšys kuo aiškiau reikštųsi. Sutvirtinimą teikiantis vyskupas ar kunigas tepa daug aliejaus, visu delnu sudrėkina kaktą ir galvą, kad šis matomas ženklas skleistųsi kaip Dievo malonė ir palaima.

Dvi reikšmingos akimirkos jungia sutvirtinamąjį su vyskupu. Visi dalyviai yra liudininkai, tačiau arčiau (ir už vyskupo) stovintys geriausiai mato, kaip jaunas žmogus, kaip šiais laikais jiems priprasta, tiesiai ir šviesiai žiūri į vyskupo akis, kai šis deda savo rankas ant galvos ir tepa aliejų. Tas paslaptingas ryšys apibūdina vyskupo vaidmenį — būti plačios tikinčiųjų šeimos vienytoju ir vienybės Kristuje ženklu, apaštalinio tikėjimo užtikrintoju savo aplinkoje, kuri gali būti ir sunki, ir sudėtinga, ir (persekiojimo, sąmyšio metu) nedraugiška.

Antroji valandėlė ne mažiau reikšminga ir aiški. Uždėjęs rankas, patepęs kvapiu aliejumi

— stiprybės ir sveikatos ženklų — vyskupas sutvirtinamąjį apkabina, paglosto, rankas suima. “Senovėje”, kuri tampa tradicijos masteliu—tai ką iš vaikystės prisimename, buvo aiškinama, kad vyskupas delnu suduoda sutvirtinamajam į žandą priminti Jėzaus kančią, kai budeliai mušė bei tyčiojosi, ir kad gyvenime teks neteisybės patirti. Arba buvo sakoma, kad dabar tampama Kristaus kariu, ir skruostan delnu mostas reiškia pasiruošimą bei ryžtą kovoti už tikėjimą. Tai labai geras pavyzdys, kaip tradicinės apeigos nukrypsta, ir tada priitaikomas “teologinis” aiškinimas, reikalingas, kai apeigos nebesuprantamos. O šis judesys — asmenį apkabinti — kiekvienam labai suprantamas, kai atliekamas pagarbiai ir nuoširdžiai, ir taip jauno ar suaugusio žmogaus priimamas. Priėmęs žmogų į tikinčiųjų šeimą (Krikštu ir) Sutvirtinimu, vyskupas sveikindamas apkabina. Tokios apeigos nelengvai įmanomos, kai sakramentą priima šimtai ar tūkstančiai, ir todėl įgaliojami klebonai ar kiti dvasininkai slėpinį parapijose švesti.

KOMUNIJĄ

Kūdikystėje krikštytas asmuo augo sąlygose ar aplinkybėse, kuriose dėl šeimos ar visuomenės nebuvo progos vaikystėje Pirmosios Komunijos priimti ir Krikšto reikšmę prie Viešpaties altoriaus stalo išgyventi. Jeigu mokinukai ar parapijos vaikai ruošiami pagal skyrių (klasę) ar amžių, jų ruošos tarpsnis maždaug nustatytas iki šventei numatytos dienos. Visi vedami kartu, be išskirtino dėmesio kiekvienam atskirai, nes kitaip būtų sunku ar net neįmanoma. Suaugusio ruoša šiam slėpiniui yra kitokia: jis turi pats nusistatyti, pasitaręs su tais, kurie padeda ruoštis, kada bus pasiruošęs prie altoriaus prieiti.

Šešiolikmetei nedrąsiai paprašius Komunią priimti, kunigas kreipėsi į to paties amžiaus veiklųjį parapijos jaunimą talkos. Susėdę penkiese šešiese, jauni žmonės dalijasi tikėjimu, įsitikinimais, viltimis, išgyvenimais. Kai ruošiami maži vaikai, dažnai būdavo iš jų reika-

laujama “išmokti poterius”, maždaug atmintinai katekizmą atkartoti, įgyti ir atsiminti “Žinias”, tikėjimo tiesas, taip kad susidaro įspūdis, kad reikia (daug ar kas nustatyta) žinoti, mokėti. Visus tuos dalykus jauna moteris išmoks greičiau už vaiką, o dėmesio tašku nėra žinios ar tiesos, o tas, kuris iš viso žmogaus širdžiai ir gyvenimui kalba — Kristus. Todėl ratelyje visų pirma pasisako, ką kiekvienam reiškia eiti prie Komunijos, Komuniją priimti, ką jie tiki, kai į žodžius “Kristaus Kūnas” ir “Kristaus Kraujas” atsako “Amen”.

Suaugęs tokių pokalbių palydovas kartais prisideda, klausdamas kitą klausimą, suvesdamas pasisakymus. Veiksmingiausia, kad jauni žmonės savo galvoseną ir savo žodynu tikėjimu dalijasi su panašius gyvenimo klausimus išgyvenančia mergaite. Mokslinį, teologinį ar kiek archaišką suaugusio žodyną pakeičia šiuolaikiniu ir artimu. Vieni kitų klausia, vieni kitus papildo. Neskubu, kaip mažiems vaikams, nustatyti laiku iki numatytos dienos aprašytą programą išeiti, nes suaugusis asmuo turi pati spręsti ir pati žinoti, kada pasiruošusi. (Šiais laikais sakoma, kad modernūs jaunuoliai širdyje nešioja tuos pačius kaip suaugusieji gyvenimo ir tikėjimo klausimus būdami 14 metų amžiaus).

Labai tinka, vėl pagal atnaujintą slėpiniams ruošos laiką, parapijoje ar apylinkėje suaugusiems drauge ruoštis. Tai labai gražiai sutampa su Gavėnios — Krikštui ruošos laiko — sekmadienių skaitiniais ir visu priešvėlykinio laikotarpio tikslu — ruoštis priimti ar atnaujinti pažadais Krikšto sakramentą. Toks pasiruošimas gali tęstis dvejus metus, kol žmogus pasiruošęs, o atnaujintomis apeigomis išdėstyti visi tarpsniai, kad įteikiamas Šv. Raštas, žvakė, malda “Tėve mūsų”, atliekamas egzorcizmas ir kitų pakopų ženklai, judesiai.

Komunijai ruošos metu iškyla daug klausimų iš viso apie gyvenimą, apie Dievą, kurį Jėzus Kristus apreiškia ir kuris į mūsų gyvenimą Šv. Komunija išskirtiniu būdu įžengia. Kartais iš kitur pasisavinta Dievo sąvoka būna

Protokolą skaito sekretorė Marija A. Jurkutė.

krikščioniškajam tikėjimui svetima. Drauge skaitydami atrinktąsias Naujojo Įstatymo vietas apie duonos padauginimą, apie Viešpaties Vakarienę, apie Prisikėlusį Jėzų mokinių tarpe pirmųjų Velykų vakarą ar prie ežero kepantį jiems žuvytes, jauni žmonės aiškinasi, tirdami ir raštus, ir savo širdis, savo tikinčiąją patirtį. Jeigu suaugusiam, o dar dvasininkui, varžytųsi sakyti, kas širdyje, savo bendraamžiams paprastai ir nuoširdžiai pasako, ką jiems reiškia Kristus, koks jų ryšys su juo, kaip meldžiasi, ką sako Komuniją priėmę, kaip ruošiasi su kitais Aukoje dalyvauti. Jie suartėja ne kaip mokytojas su mokiniu, o kaip draugai Viešpatyje. Iš ratelio valandėlių matyti, kaip Dievas savo vaikus augina pats, brandina jų gyvenimo uždaviniais, kurių reikšmingiausias yra dalytis tikėjimu su kitais, kad visi gyventume.

“Senovėje” žmonės Komuniją retai priimdavo, taip kad Bažnyčios vadovybė buvo priversta įsakyti ir reikalauti, kad nors vieną kartą

per metus Komunią priimtų, nes be Eucharistijos mes negalime gyventi. Prieš 90 metų popiežius šv. Pijus X sugrąžino Bažnyčiai tikrą senovinį gyvenimo būdą — dažnai Kristaus Kūną priimti, tai yra, kada tik Mišiose dalyvaujame ir sąžinė nieko sunkaus nėra varžoma. Nelengva buvo žmonėms tokį potvarkį priimti, nes metinė komunija buvo tapusi “normalia” būkle, nebesuprasta kaip išskirtinė tiesiog prievarta, reikalavimas savo katalikiškąjį tikėjimą viešai paliudyti. (Yra atsimenančių, kaip parapijose reikėdavo, Velykinės priėjus, įteikti lapelį).

Pijus X įvedė ir vaikų Komunią Vakarų Bažnyčioje, kuri buvo pratęsta žmonėms, kurie nepajėgia “žinoti”, t.y. dėl nelaimės ar užgimimo negalintys daug protauti. Buvo labai gražiai išsiaiškinta, ką žmogus turi suprasti, kad galėtų Šv. Komunijoje dalyvauti, ir vaikučių, neišsivysčiusių žmonių dalyvavimas yra ir jiems, ir visiems didelė paguoda, kai Kristaus sakramentas priglaudžia kiekvieną, kuris Dievui tiek brangus — o gal net daugiau, kaip žmonėms vaikučiai.

SUSITAIKINIMAS

Ketvirtasis tradicinio sąrašo slėpinys vėliausiai Katalikų Bažnyčioje atnaujinamas, nes jo praeitis sudėtingesnė negu kitų sakramentų, kurie bent dalį savo ženklų, simbolių amžių eigoje ryškiau išsaugojo. Jeigu šiandien gero kataliko būtų paklausta, koks yra Susitaikinimo (seniau: Atgailos) sakramento simbolis, kaip kitų vanduo, aliejus, duona, vynas, rankų uždėjimas, tik knygoje skaitęs ar dabartinėmis apeigomis Dievo gailestingumo sakramentą šventęs žinotų, kaip atsakyti ir ką šio slėpinio judesys Dievo gailestingumą išpažįstančiam bei primančiam reiškia.

Parapijoje būrys vaikų ruošiamas pirmajai išpažinčiai. Kol tikybos mokytojos, katechetai pamokėlėse auklėja, tėvai namuose pratimų knygeles su vaikais užpildo ir spalvoja, parapijos kunigas vis daugiau laiko su vaikais praleidžia mokyklos kieme, žaidimų aikštėje, vaikų

užsiėmimuose, kiek sąlygos leidžia, aplanko šeimas namuose.

Dalis ruošos šiame Susitaikinimo sakramento apeigų kaitos metu yra supažindinti su abiem galimybėm eilinėje parapijoje slėpinį švęsti — įprastinėje (kuo tamsesnė, tuo geresnė) klausykloje, ar Susitaikinimo kambaryje (jei toks jau būtų; jeigu ne — kitoje patalpoje ar pačioje bažnyčioje netoli altoriaus). Atėjus laikui, vaikas galės pasirinkti, kur jam tinkamiau, ir galės prisitaikyti prie kitų sąlygų kelionėje, vasarvietėje ar pn., kur gali tebūti klausykla ar tik Susitaikinimo kambarelis.

Atėjus pirmosios išpažinties diena, kai kuriose parapijose visas būrelis susėda ratu drauge su kunigu. Bažnyčioje sėdi ir dalyvauja tėvai, motinos, globėjai. Vaikai su kunigu įžengia į apeigas, aptaria savo pergyvenimus (sąžinės apžvalga, kuri suaugus taps sąmonės apžvalga) ir išpažįsta savo nuodėmes tame pačiame ratelyje (pokalbis yra jų, tėvai iš toliau temato, kad jų vaikas kalba), visi pasimeldžia, kunigas ant kiekvieno galvos uždeda rankas ir prie kiekvieno asmens pasako išrišimo maldą. Bažnyčioje esantieji įsijungia į “Tėve mūsų”, į kitas maldas, į giesmes, išreiškiančias tikrai šventišką Dievo gailestingumo apeigų dvasį.

Kitur tokio papročio nėra. Kunigas sėdi atokiau bažnyčioje, visų aiškiai matomoje vietoje, ir vaikai po vieną prieina išpažinčiai po bendro Šv. Rašto skaitymo, sąžinės sąskaitos, maldų ir giesmių. Kartais suaugę dalyviai iš vaikiško nuoširdumo išmoksta, ką gali reikšti prie gailestingąjo Dievo priėti neramiai, bet pasitikinčia širdimi: pasitaiko, kad vaikas, kieme su kunigu bendravęs, drauge kamuolį gaudęs ar gamtą iškyloje stebėjęs, ateina ir atgailaujančiam padėtą kėdę visai prie kunigo pritraukia, tiesiai į akis žiūri; kartais mokinukas ir kunigui ant kelių išpažinčiai atsisėda ir kaklą apkabina.

Pasitaiko, kad tėvai, rūpinęsi savo vaikais, atsimena, kad ir savimi reikia pasirūpinti — jų paprasto nuoširdumo Dievo akivaizdoje paveikti, savo ruožtu prie Susitaikinimo sakra-

mento prieina ten pat, ir visi matome, kad esame žmonės, galime klysti, klystame ir bendruomenėje išpažįstame Dievo begalinį gailestingumą, atgaivinantį mūsų širdis ir gydantį tikinčiųjų šeimą.

Šeima ir kiti esantieji bendruomeninį džiaugsmą išreiškia, kai vaikais po išpažinties ir išrišimo nueina ir grįžta prie jų — paduodama gėlė, prisegama popierinė iškirpta širdelė su krikščionišku ženklu ar žodžiais. Jeigu sąlygos leidžia, parapijos patalpose ar didesniuose šeimos namuose susirenka tėvai, motinos, vaikai ir kunigas vaišės.

Kartais pirmoji išpažintis būdavo pirmosios Komunijos išvakarėse. Labiau tinka, aišku, skirti atskirus metus ar metų laikotarpius, kadangi abu sakramentai yra vertingi, savarankiški, savimi reikšmingi. Jeigu krikštytas suaugęs ruošiasi Susitaikinimui ir Komunijai, pats apsprendžia, kada ir koks tarpas.

LIGONIŲ PATEPIMAS

Mūsų “senovėje” pašaukti kunigą prie ligonio reiškė, kad tikrai numirs, ir todėl manyta atidėti iki paskutinės minutės taip, kad kunigas ir nespėdavo atvykti. Šio slėpinio reikšmę labai gerai pasako atnaujintų apeigų žodžiai ir eiga; tikrai mirštančiam pridedami paguodos ir tikėjimo žodžiai, kurie padeda artimiesiems širdyje su mylimuoju asmenimi atsisveikinti, išleisti visai į Dievo rankas, kaip ir mes visi jo rankose laikomi.

Penki suaugę vaikai supa savo sunkia liga mirštančios motinos lovą. Kunigas paima ligonės ranką ir laiko (bet šįsyk neglosto, nes viskas jai skauda). Dukros klausia, ar motina nori nuo skausmo vaistų (tikriausiai, kad svečiui būtų patogiau ir apeigas ramiau galėtų atšvęsti). Moteris atsako: “Tik truputį skauda. Nieko nenoriu, tik melstis”. Kunigas savais žodžiais paklausia, pasako, ir paskui pradedamos apeigos iš knygelės, kai visa šeima susirinkusi. Susiimama rankomis, kai kalbama “Tėve mūsų”, o Šv. Komuniją priima ir ligonė, ir šeimos nariai —

Gyvybės Duoną mirties ir atsiskyrimo akivaizdoje, kaip Jėzus Kristus mėgo būti ten, kur sunku, skaudu, nelengva, nes tiek savo Tėvų pasitikėjo.

Parapijose Advento ir Gavėnios metu numatyta Ligonių patepimo sakramentą bendruomeniškai švęsti su Žodžio liturgija, giesmėmis, visuotine malda, patepimu. Iš anksto parapija ruošiasi, užtikrindama, kad negalintys paeiti, kėdėse su ratais visi galėtų, kiek įmanoma, dalyvauti. Budintieji laukia prie laiptelių, jeigu bažnyčia dar neturi ratukams ar laipteliais negalintiems lipti takelio aukštyn. Kadangi Ligonių patepimas taikomas liudyti Kristaus gydomąją galią ir skausme paguodą visiems sergantiesiems, ir visos Bažnyčios—Kristaus sakramento—rūpestį ligoniais, silpnaisiais, kunigas ligonius patepa visus, kurie kūnu ar dvasia vargsta, kurie jaučiasi reikalingi gydymo ir stiprybės. Jau būti vyresnio amžiaus žmogumi asmenį prie šio slėpinio traukia, kaip ir pajėgius žmones, kuriuos vargina įtampos, kerštas, skaudi nesantaika ir kiti šių laikų demonai.

Iš tolo žiūrint, nesunku tikėti, kad Dievas čia yra, kur susirenka du ar trys, kur tiek matomo ir nežinomo skausmo. Artimieji pristumia ratukus, už rankos veda silpnaregi, kiti ateina remdamiesi keturkoje atrama ar lazda, nelaimėn patekęs jaunuolis ateina su kriukiais, motina neša sergantį vaikėlį. Atrodo, ten priekyje apsuptas ligonių turėtų būti pats Jėzus.

Kiekvienam ligoniui talkininkai prisega atlaipon mažytį kryželį ar Šventosios Dvasios ženklą — liepsnelę ar balandį. Pačiam asmeniui ar palydovui paduodamas lapelis su ligonio maldomis, išrašytomis šiuolaikiniais žodžiais. Baigiamoji giesmė akivaizdžiai surenka visų mintis ir didžią padėką Tam, kuris tik ieškojo, kaip žmonių naštas sumažinti ir pasaulio nuodėmę naikinti, kurį prieš kančios skausmą iš jautrios širdies patepė kitų atstumta moteris.

Vienuolijos kunigas, turėdamas galimybę pakeisti darbo sritį, savo vyresniųjų buvo pasiūstas dirbti parapijoje pietietiškos šalies vargingoje srityje. Visų pirma dviračiu apkeliauvo visas 12 vyskupijos parapijų maždaug Lietuvos pločio ribose. Suradęs pačią vargingiausiąją, ėmėsi darbo žmonių sąmonę ugdyti. Iš visų dvasinių poreikių jam atrodė reikalingiausias žmonių atsakomybė už save pačius, nelaukti valdžios, dvarininko ar Bažnyčios pareigūno jiems sakyti, kas ir kaip darytina. Jam atrodė, kad tokiam darbui reikės maždaug dešimt metų.

Kantriai kalbėdamasis, asmeniškai ir giliai su žmonėmis susipažindamas, išklausydamas jų bėdų, rūpesčių, paprasto ir pirmąsias dvi dienas nedrįso iš savo trobų išeiti, svetimam žmogui į kaimo aikštę įvažiuoti. Tik naktį klebonijos durys buvo uždaromos, uodų daugiau neįleisti, ir tai vidurnaktį žmogus bėdoje atvedė nelaimės sužeistą sūnelį. Stebėtojas prisimintų lietuviškame „Sukilėlių“ istorinio romano kun. Antano Mackevičiaus pagrindinį rūpestį. Tai nebuvo kovoti su caro valdžia, rūpintis ginklais ar kuo kitu, o žmonių sąmonės įkalti, kad jie gali už savo ir savuosius imtis atsakomybės.

Ėmėsi rūpintis kaimo jaunimu be mokslo ir be ūkinės prošvaistės, pastogėje įrengdamas amatų mokyklėlę. Tuoj pat įtraukė įvairaus amžiaus vyrus ir moteris parapijos liturgiją planuoti ir vesti, kitus prie paprastos atsakomybės už kitus Dievo akivaizdoje įtraukti. Kad kaime užaugintos prekės neštų didesnę ir be tarpininkų naudą, pradėjo veikti kooperatyvas. Kad vaikučių sveikata būtų saugojama, sudarę sąlygas šeimoms šulinio vandenį per molinius sietus valyti. Lygiagrečiai vyko kursai mažų bendruomenėlių vadovams — ne paskaitomis, o paprastais pavyzdžiais ir išgyvenimais. Kuriantai drauge svarstė Šv. Raštą, priėjo išvadų, dalijosi giesme ir malda.

Koks buvo šio kunigo vaidmuo, kol jis jautėsi savo pareigą atlikęs ir išvyko į tolimesnį milijoninį miestą su gatvės vaikais dirbti? Mažiausią savo laiko dalį praleido bažnyčioje, nedidelę dalį jėgų skyrė pamokslams, tiesiogiai mokyti. Jis padėjo savo žmonėms ant kojų atsisoti ir prieš žmones, ir prieš Dievą, sutverusį juos į save panašius. Iš pavienių asmenų ar savo kiemu apsiribojusių šeimų supynė visą švietimo, sveikatos, ūkio, ryšių bei atsakomybės tinklą, kurio ašimi tapo gyvasis Dievo Žodis Jėzus Kristus.

Per kunigo šventimus dalyviai mato gan sudėtingas apeigas: aprengiamas liturginiais rūbais, įteikiama taurė ir lėkštutė, Šv. Raštas, rankos patepamos aliejumi, dukart vyskupas apkabina (arba nors pasveikina) naujai šventinamąjį, kalbama daug maldų, skaitoma šventųjų litanija, plaunamos rankos ir t.t. Beveik nepastebėtai ir be žodžių vyskupas ant klieriko galvos uždeda savo rankas ir ramiai jas palaiko. Jeigu dalyvauja kiti kunigai, jie vienas po kito prieina ir vėl be žodžių savo rankas uždeda (tai yra šio slėpinio regimas ženklas).

Jeigu apeigoje turi laimės dalyvauti ne tik kunigo šeimos nariai, o jo tėviškės žmonės, mokslo draugai (kai kurie jau sukūrę šeimas, kol šis mokslus baigė), ligšioliniai bendradarbiai sielovados ar kituose užsiėmimuose. Žmonės savaime jaučia, kad šis asmuo yra iš jų ir jiems, Dievo paslaptinai pašauktas ir vyskupo paskirtas jiems patarnauti jų reikaluose, ne savo naudai ar garbei, o visų gerovei. Kaip jie turi teisę į jo patarnavimus, taip jis remiasi jų maldomis ir ypač dvasine, moraline pagalba, kuri išreiškiama bendradarbiavimu tame, kas žmones ugdo.

Iki Tridento suvažiavimo šešioliktoje amžiuje seminarijų nebuvo. Būsimieji kunigai savo „amato“ mokydavosi kaip ir kiti — iš vyresnių, toje srityje prityrusių, palaipsniui įaugdami į būsimą vaidmenį ir įgydami reikalingos patirties, žinių. Šiuos 400 metų (tai nedaug Bažnyčios istorijoje) klierikai mokosi semi-

narijoje, ten gyvena kiek atskirai nuo “pasaulio”, kad net turi lankyti kursus, kaip su žmonėmis bendrauti — su žmonėmis, iš kurių kilę ir kuriems skirti. Ruošdamiesi ilgai, jie atlieka Jėzaus brendimo Juozapo ir Marijos šeimoje laikotarpį, po kurio jie vėl turi tapti žmogumi tarp žmonių, kuriems siūsti.

Per kunigų šventimus tereikia pažvelgti į veidus tų, kurie susirinkę: tėvai ir motinos (jei dar gyvi), seserys ir broliai, jauni giminaičiai, buvę parapiečiai, vyresnio amžiaus kunigai — nuvargę nuo darbų ir supratę, kad kiti ateina jiems padėti ir karalystės darbus tęsti, kai jų jėgos silpsta. Krikštu įdiegtas sutapimas su Kristumi čia išreiškiamas tarnyba Bažnyčioje, kaip ir Jėzus atėjo ne būti aptarnautas, o kitiems švelniai ir pagarbiai tarnauti.

SANTUOKA

Kiek kartų gatvėje sutinkame du senelius, susiėmusius, rankomis. Gal jau pusšimtį metų vedę, jie šnekučiuojasi, o dažniau tyliai, ramiai kartu eina savo keliais. Tai, ką vestuvių apeigose skaitiniai bei maldos sako, kad du taps viena, jų gyvenime labai galioja. Sakoma, net supanašėja išvaizda.

Kaip gražu, kai bendramečiai apie pažįstamą vyrą ir moterį sako, kad jie taip vienas kitam tinka ir abu drauge bręsta — negali vieno be kito įsivaizduoti. Nepraradę savo asmenybės, laisvai “savo klumpes sudėję”, kasdien santuokos apeigose išreikštą pažadą vykdo.

Viena iš netikėtų žodžių visuotinėje santuokos (anksčiau šis sakramentas būdavo vadinamas Moteryste) apeigų maldoje ir baigminio palaiminimo posakių yra ši: “kad jų namai būtų atviri pagalbos reikalingiesiems”. Atrodo, ką tik Dievo ir žmonių akivaizdoje vedę, turėtų pirma keletą metų suaugti, savo profesijose įsidirbti, butą ar namus bei būtinus reikmenis įsigyti, šiek tiek vaikučių mokslui sutaupti, o tik tada reikėtų rūpintis nelaimių ištiktaisiais ar savo namų duris atidaryti pašaliniam žmonėms.

Šiuo bruožu — namų, šeimos atvirumu

vargstantiesiems — šeimos židinys ir šeima labiausiai išreiškia, ką sako posakis “namų Bažnyčia”, nes visuotinės Bažnyčios vaidmuo toks pat, kaip To, kurį sakramentu apreiškia ir išreiškia, kuris per gyvenimą ėjo, padėdamas varguoliams ligi pačių skaudžiausių tokios tarnybos pasekmių. Jis, Švento Rašto žodžiais, “apiplėšė save”, t.y. tiek kitiems davė, kad pats nebeturėjo daugiau negu savo pačią gyvybę atiduoti. Nereta, kad jaunavedžių pačių sukurtose maldoje be asmeninės Dievui padėkos už suteiktą sutuoktinį, už tėvų pagalbą ir šeimos, bičiulių paramą, vyras ir žmona kreipiasi į Viešpatį, padėsiantį jiems savitarpio meile ir pagarba su kitais dalytis, būti Dievo visuotinės meilės liudytojais savo tarpe ir už namų.

Kokia bebūtų parapija, jos mastelis yra tarnyba tiems, kurie yra visuomenės ir Bažnyčios pakraščiuose, šių dienų varguoliai, atstumti ar per nesusipratimus atsitraukę. Todėl visuomet būna šalpos skyriai, būreliai, kaip ir auklėjimo, ligonių lankymo, didmiesčiuose valgyklės, pagalba tolimoms misijoms, rūbinė ar maisto spintelė apylinkės vargstantiems. Daug kur bažnyčiose būdavo skrynelė su užrašu “vargšams”, o šiandien — didelė pintinė ar dėžė, į kurią galima dėti negendančius maisto gaminius.

Todėl Vatikanas antrasis ėmėsi Bažnyčiai įvaizdžio “Dievo tauta”, į jos narius ir visus žmones žiūrėdama kaip į to paties Dievo, Jėzaus Kristaus Tėvo vaikus. Kai tuokiasi Šiaurės Amerikos indėnai, jų regimas ženklas vyksta, kai jaunasis ta pačia indėniška antklode apdenigia ir savo, ir savo nuotakos pečius. Vienoje senoje Romos bažnyčioje yra labai sena mozaika, kurioje aukštai virš altoriaus ir susirinkusiųjų greta vienas kitos sėdi Kristus ir Marija. Taip neįprastas vaizdas, kad lankytojo dėmesį turi atkreipti kas nors iš parapiečių: istorinėje mozaikoje Jėzaus dešinė ranka uždėta ant Marijos pečių, kaip du artimi žmonės savo ranką per pečius ištiestų. Pirmykštis meno kūrinys vaizduoja Mariją, Bažnyčios įvaizdį, Kristaus apkaabinamą visiems laikams.

VYTAUTAS BAGDANAČIUS, MIC

(Tęsinys iš pereinamojo numerio)

3. Žmogaus kūnas gimdo

Gimdymas yra žmogaus kūno vyksmas. Tačiau žmogaus kūną šiuo atveju reikia imti kaip tikrą, gyvą žmogaus kūną, būtent kartu su jo nemirtinga siela. Tai yra būtina, nes žmogaus kūnas ir neturi kitos savo buvimo atramos, kaip savo sielą. Dėl to, kai žmogaus siela jo kūną apleidžia, ir pats kūnas netenka savo buvimo. Jis pasidaro tik lavonas. Dėl to, kai kalbama apie žmogaus kūno vaidmenį gimdyje, turime jį imti tokį, koks jis yra. Negalima šiuo reikalu pasivaduoti gyvuliniu kūnu. Žmogaus kūnas yra Dievo apdovanotas didesnėmis galimybėmis įvairiomis kryptimis. Jis viršija visus gyvulinius kūnus. Tačiau, antra vertus, jis tokiu būdu pasidaro priklausomas ne nuo kūniško gyvastingumo, bet nuo nemirtingos jo dvasios tol, kol ši dvasia jį gaivina.

Studijuodami žmogaus kūno vaidmenį gimdyje, turime atkreipti dėmesį į du dalykus. Pirmiausia turime suprasti tai, kad kūnas, kaip gyvas organizmas, turi galią perduoti savo prigimtį kitam. Tai yra labai verta dėmesio sukurtos prigimties galia. Tą galią turi ne tik žmogaus, bet ir kiekvieno gyvulio bei augalo kūnas. Antra, negalima į žmogaus gimdymą žiūrėti vien kaip į bloginį reiškinį. Dėl to į žmogiškos dvasios prasidėjimą kartu su žmogaus gimimu nereikia žiūrėti kaip į svetimą

dalyką žmogaus gimdymui. Kai gimsta žmogus, tai gimsta ne tik jo kūnas, bet ir dvasia.

Gyvulio kūnas yra tobulas savo gyvuliškumu, jame jis yra uždarytas. O žmogaus kūnas yra sujungtas su dideliu atvirumu, kaip šiuo atveju galime pavadinti žmogaus sielą. Su tuo atvirumu yra sujungta ir jėga, kurios dėka žmogus iš savo kūno gali išgauti daug daugiau negu tvirčiausias gyvulys iš savo.

Antropologijos mokslas mūsų laikais yra nemažai dėjęs pastangų išsiaiškinti tuos kūno savitumus, kurie persiduoda gimdymo keliu. Yra priimta pažinti, kad kiekvienas kūnas turi savaimingų celių junginių, nuo kurių priklauso to kūno pobūdis, lytis, įvairūs paveldimi bruožai ir ligos. Tie celių junginiai yra vadinami chromosomais arba genais. Žodis *genas* dabar dažniausiai vartojamas šiam reikalui. Genų mokslas savo pradininku turi vienuolį abatą Jurgį Mendelį. Jis, darydamas bandymus su žirniais savo darže ir stebėdamas jų genetinius pasikeitimus, sudarė pradžią vadinamai mendelizmo teorijai. Mendelis gyveno 1821-1884 m.

Genų persidavimo būdu galima aptarti žmogaus kūno vaidmenį gimdyje. Tokiu būdu yra išaiškinami rasiai bruožai, kurie pasilieka gyvi per daugelį generacijų. Tie bruožai nėra dvasiniai, bet jie yra tikrai žmogiški bruožai. Iš Mendelio atliktų bandymų su augalais paaiškė-

Smuikuoja Kristina Rupeikaitė, akompanuojant jos motinai Galinai.

jo, kad bruožai kartais turi didelę galią išlikti sekančiuose gimdymuose. Nors viename gimdyme jie gali nepasirodyti, bet kitame vėl išky-la. Panašiai galima galvoti apie žmogaus kūno bruožų galią išlikti gyvais per daugelį gim-dymų. Dėl to yra prasminga kalbėti apie biolo-ginį giminingumą tarp tų žmonių, kurie, kaip sakoma, turi kraujo ryšį.

Atskiri pavieniai bruožai, nuolat išlikdami gimdymuose ir juose susitikdami su kitais, il-gainiui gali pasireikšti kaip pastovus paliki-mas. Ir tai yra vertingas duomuo norint studi-juoti žmogų. “Nuolat pasiliekantys žmogaus kūno bruožai yra didelės reikšmės antropolo-gijos mokslui” (Wilhelm Schmidt, Massen und Voelker in Vorgeschichte und Geschichte des Abendlandes, 11., 125 psl.).

Nuo chromosomų susijungimo gimdyme priklauso ne tik didžiųjų rasių susidarymas, bet ir mažieji rasiniai skirtumai, kuriuos galima vadinti genčių ar giminių bruožais. Tačiau į moksliškus bandymus nenustatyti dėsnius jų susijungimui tenka žiūrėti kaip į hipotezes. Bet yra tikras dalykas, kad ateityje rasinių pasikei-timų žmonijoje galima tikėtis daugiau negu ligi šiol.

Taip pat nuo chromosomų susijungimo priklauso ir tai, ar žmogus gimsta vyriškos ar moteriškos lyties. Naujoms genų kombinaci-joms didelį vaidmenį vaidina žmonių išgyven-tos ligos, ypač jeigu jos, kaip epidemijos, visuomenėje užtrunka ilgesnį laiką. Jos at-siliepia ir į žmogaus kūno spalvą (ten pat 144 psl.).

Iš mendelizmo studijų yra išaiškėję, kad, nepaisant paveldėjimo pasikeitimų, fizinė žmogaus struktūra yra nepakeičiama. Juo labiau tų pasikeitimų nėra pakeičiamas žmogaus veidas. Tačiau galimybė žmogaus paveldėjimui pasikeisti gimdymo keliu, kuris vyksta dviejų skirtingų lyčių genų kombinacija, yra didesnė, negu ligi šiol antropologų buvo sprendžiama (132 psl.).

4. Nominalistinės filosofijos nesugebėjimas priimti žmogaus gimdymo

Yra didelė Dievo suteikta dovana kiekvienai gyvai būtybei būti savo prigimties perteikėja. Galima net sakyti, kad ne tik jis pats yra savo prigimties perteikėjas savo Sūnui, bet tą galią turi ir visos tos būtybės, kurioms yra suteikta gyvybės galia. Be abejo, tos galios turėtojas yra ir sujungtas žmogus, t.y. vyras ir moteris. Tačiau dėl labai sudėtingų priežasčių, ypač dėl to, kad žmogus gali ne tik savo prigimtį perteikti, bet kad jis gali savo siela reikštis dvasinėje srityje ir savo dvasinius kūrinius įgyvendinti, jis kartais yra linkęs nevertinti savo gimdymo galios. Tuo keliu buvo paėjęsi Viduramžių pabaigos psichologinė filosofija — nominalizmas. Tas filosofinis sąjūdis Vakarų krikščionijoje gyvai reiškėsi 16 šimtmetyje.

Kokią didelę sunkenybę turėjo nominalistinė psichologija žmogaus gimdymui pripažinti, galime suprasti iš Occamo pasisakymo, kuris yra vienas iš pagrindinių tos sistemos atstovų.

“Žmogiškumo gimdymo prasmė yra ta, kad pagimdytas žmogus tikrai yra gyvas žmogiškas kūnas, kuris yra gyvos jausminės savo tėvų valios produktas. Tačiau iš savęs dvasinio protingumo išdavimas yra skirtingas nuo vegetatyvinio jausmingumo. Taigi čia nėra atitikmens tarp gamintojo ir gaminio. Dėl to žmogiškai gyvuliškas gimdymas nėra tikra prasme gimdymas” (Kari Wemer. *Die Nominalisierenden Psychologie der Scholastik des späteren Mittelalters*. Wien 1882, 51 psl.).

Šis pasisakymas nurodo idėjas, kurių dėka nominalistų psichologai nusigrėžė nuo žmogiško gimdymo. Pirmoji idėja yra ta, kad jie suprato, jog iš kūno negalima išvesti protingo žmogaus dvasingumo. Antroji — kad į gimdymą čia žiūrima tik kaip į gyvulišką reiškinį, praleidžiant iš akių, kad čia gimdo ne gyvulys, o žmogiškas kūnas. Ir trečia idėja, ryški šiame pasisakyme, yra tam tikras gimdymo sutapatinimas su žmogaus veikimu. Į gimusį čia norima žiūrėti, kaip į padarinį. Bet kadangi gimdančiojo ir gimstančiojo negalima aptarti kaip darytojo ir padarinio, tai šioje galvosenoje nuo gimdymo žmogiškoje tikrovėje nusigręžiama.

Nors ši galvosena pripažįsta žmogaus sielos nekūnišką kilmę, tačiau sielai čia pripažįstama tik jos patirtinė veikla. Taip apie sielą kalba žymus nominalistinės psichologijos atstovas Durandus. Jam žmogaus siela yra “idėjiškai pagilinta, bet dvasiškai aptemdyta. Ši siela negali pažinti Dievo iš jo kūrinių” (18 psl.). Atrodo, kad Durandus paneigia ir žmogaus protinį pažinimą. “Nors sielos įjungimas į dabartinę būklę (t.y. į kūną) savyje neša tai, kad protui būtų ta galimybė, tačiau iš tikrųjų jam tai yra negalima...” (18 psl.). Iš to išeina, kad Durandus apie sielos esmę turi tik tokį negyvą vaizdą, kaip ir apie žmogaus kūną. Toks yra nominalizmo žmogaus dvasios supratimas. Jam žmogaus dvasia laikinėje tikrovėje negali pažinti to, kas nėra natūralaus šios tikrovės objektas. Bet, nepaisant šios žmogaus dvasios sampratos, pagal nominalistus, negalima gimdymo laikyti žmogaus padariniu.

Reikšmingi žodžiai suprasti nominalistinei psichologijai yra tokie: “Gamintojas ir gaminyš”. Kliūtis, dėl kurios nominalizmas nusikreipė nuo gimdymo, yra ta, kad jis buvo pasinešęs tada pradedančiam kilti dvasiniam polėkiui į žmogų žiūrėti pirmiausia gamintojo ir gaminio požiūriu. Tačiau gimdymo rezultato negalima suvesti į gamintojo ir gaminio sąvokas. Panašiai kaip Dievo Sūnaus gimdymo negalima sutalpinti su ta jo veikla, kuria jis

kuria pasaulį, taip ir žmogaus gimdymo negalima sutalpinti su žmogaus kūryba.

Nominalistinė psichologija labiau susidomėjo žmogaus kūrybingumu, negu žmogaus buvimu. Iš tikrųjų, kol nėra žmogaus, negali būti nei jo kūrybos. Nominalistai, į žmogaus gimdymą žiūrėdami kaip į žmogaus veiklos sritį ir nerasdami atitikmens tarp darytojo ir padarinio, nusikreipė nuo žmogaus gimdymo.

Toliausiai gimdymo neigimu nueina kitas nominalistas D'Aily. Jo žmogaus sąvoka yra tokia negyvenimiška, kad jis ne tik žmogaus gimimo, bet ir mirties nelaiko žmogišku dalyku. Jo supratimu, žmogus nei gimsta, nei miršta. Į žmogaus mirtį jis žiūri panašiai kaip į nerealų dalyką, kaip ir į jo gimdymą (94 psl.). Ši pažiūra yra realus nesiskaitymas su žmogiška tikrove. Kaip žmogaus sielos atsiskyrimas nuo kūno yra žmogiško gyvenimo sugriuvimas, taip ir sielos susijungimas su kūnu yra realus žmogaus prasidėjimas. D'Aily sako, kad dažniausiai „nemedžiaginės tiesos mums prisistato pačios“, be mūsų pojūčių tarpininkavimo (104 psl.).

Iš to, kad nominalistai pasisako prieš žmogaus gimimą, nereikia daryti išvados, kad jie tai daro, turėdami labai aukštą pažiūrą apie žmogaus sielą, dėl to, kad žmogaus siela nepriklauso nuo jo pojūčių. Bet, antra vertus, jie sako, kad ir žmogaus siela net nėra tikra prasme dvasia (47 psl.).

Nominalistinei galvosena yra būdinga, kad ji neturi tvirtų sąvokų nei apie tai, kas yra žmogus, nei kas yra dvasia ir kas yra kūniška tikrovė. Jų galvosenoje kūniškumas netenka savo realaus reikšmingumo. O dvasia, taip pat ir žmogaus siela, praranda savo tikrąją prigimtį. Žmogus neturi kuriančio proto, o turi tik primantį protingumą (21 psl.). Dėl to žmogus negali nei filosofuoti, nei kurti. Dėl to nominaliz-

me išryškėja klusnumo dorybė. Pasak Occamo, žmogus turi būti paskatintas veikimui (58 psl.). Žmogaus valiai labai daug reiškia liepimas.

Nominalistiškai suvoktas žmogus neturi savo asmeninės vienybės, kuriai atstovauja gimimas. Bet šiuo atveju reikia pasakyti, kad negimęs žmogus negali tikėtis būti vadinamas Dievo sūnumi. Sūnui reikia gimimo. Toks nublukęs žmogus geriausiu atveju gali būti Dievo pasiuntiniu, bet ne jo sūnumi. Kieno nors sūnumi gali būti tik tas, kuris gimimo keliu yra gavęs visą savo prigimtį.

Nusikreipdamas nuo žmogaus gimimo, nominalizmas susitelkia prie žmogaus tobulo gyvenimo. Tai yra Occamo galvojimo krypties centras. Jis nepakenčia nusidėjėlio (87 psl.). O kitas nominalistas nepripažįsta nei saikingumo dorybės (43 psl.). Tokiu būdu žmogus pasidaro visiškai sustingęs.

Nominalizmo psichologija daug žalos yra padariusi modernios krikščionybės galvosena. Jos padariniai ligi šiol juntami krikščionių pamaldume. Ne šio rašinio uždavinys atkreipti dėmesį į tuos nominalizmo padarinius.

Taip pat moderniai filosofijai nominalizmas yra palikęs ligi šiol gyvą paveldą. Būdingiausias atstovas čia yra filosofas Kantas. Kai nominalizmas paneigė žmogui galią savo protu pažinti Dievą, Kantas tą pažiūrą sustiprino savo pagrindiniu veikalu „Grynojo proto kritika“. Jis žmogaus protui pripažino galią spręsti apie žemiškos tikrovės dalykus, neturint galios įrodyti Dievo buvimo. Tai yra natūrali nominalizmo išvada. O kita to paties nominalizmo išvada buvo Kanto padaryta tuo būdu, kad praktiškas žmogaus protas, nors negalėdamas įrodyti Dievo buvimo, turi galią ir net pareigą paklusti Dievo įsakymams. Kantas tai įrodinėja kitoje savo knygoje „Praktinio proto kritika“.

♦ Mons. J. Juodelis, Panevėžio vyskupijos kancleris ir Šv. Petro ir Povilo parap. klebonas, vedė gavėnios rekolekcijas visose lietuvių katalikų parapijose bei misijose Kanadoje, Ontario provincijoje, pasakydamas apie 40 pamokslų. Per pusantro mėnesio, keliaudamas po Kanadą, aplankė pagrindines lietuvių įstaigas, susipažino su savo tautiečių veikla išeivijoje ir kanadiečių gyvenimu.

Dievo meilė — Jo žodžio laikymasis

CHIARA LUBICH

"Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio, ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir apsigyvensime" (Jn 14, 23).

Jėzus kreipėsi į apaštalus savo nuoširdžia ir jautria kalba, užtikrindamas, kad jie vėl jį matys, nes jis apsireikš tiems, kurie jį myli.

"Judas — ne anas Iskarijotas — paklausė: "Viešpatie, kas atsitiko, jog ketini apsireikšti mums, o ne pasauliui?" Jis norėjo matyti didelį mastą daromą Jėzaus viešą paskelbimą, kuris pakeistų pasaulio istorijos eigą ir, jo nuomone, galėtų būti labiau naudingas pasaulio gelbėjimui. Iš tikrųjų apaštalai manė, kad Jėzus buvo tasai ilgai lauktas paskiausių dienų pranašas, kuris patsai turėtų pasirodyti viešai visų akivaizdoje kaip Izraelio karalius. O atėjęs, Dievo žmonių akivaizdoje pagaliau įsteigtą tą Dievo Karalystę.

O Jėzus atsakė, kad vietoj to jis savęs nepareikš įspūdingai ir matomai. Tai bus paprastas bet ir ypatingas Trejybės "atėjimas" į tikinčiųjų širdis, kuriuose yra tikėjimas ir meilė.

Tuo atsakymu Jėzus aiškiai pasakė, kokių būdu jis pasiliks su savaisiais po savo mirties. Jis paaiškino, kokius ryšius ir kokius santykius bus galima su juo turėti po jo prisikėlimo.

Todėl jo buvimas krikščionyse ir bendruomenėje gali būti toji tikrovė net dabar; nereikės laukti ateities. O šventovė, kuri priims jį, yra ne tiek toji, kuri aptverta sienomis, bet krikščionio širdis, kuri tampa nauju tabernakuliu, kur Trejybė galės gyventi kaip namie.

Kaip krikščionys gali tai pasiekti? Kaip krikščionys gali laikyti Dievą savo širdyse? Kokiu būdu gali pasiekti tokį nuostabų bendravimą su juo? Mylėdami Jėzų. Mylėdami Jėzų ne sentimentalia meile, bet reikšdami ją

konkrečiu būdu, ypač laikydamiesi jo žodžio.

Į tokią krikščionišką meilę, kuri reiškiasi darbais, Dievas kaip tik ir atsako savo meile: Trejybė apsigyvena jame.

"...laikysis mano žodžio".

Kurių žodžių krikščionys yra šaukiami laikytis?

Evangelijoje pagal šv. Joną "mano žodžiai" yra artimi savo reikšme žodžiams "mano įsakymai". Tuo būdu krikščionys yra šaukiami laikytis Jėzaus įsakymų. Tačiau jie neturi būti suprantami kaip įstatymų katalogo aiškinimai. Jie turi būti matomi kaip esmė to pavyzdžio, kurį Jėzus parodė, plaudamas savo mokiniams kojas: kaip tarpusavio meilės įsakymo vykdymą. O Dievo įsakymas kiekvienam krikščioniui yra privalomas mylėti kitus ligi visiško pasiaukojimo taip, kaip Jėzus pats mokė ir darė.

Kaip mes turėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Ką mes turėtumėm daryti, kad Tėvas mus mylėtų ir Trejybė mumyse apsigyventų? Mylėdami vieni kitus tarpusavio meile visa širdimi, tvirta valia, ištvermingai. Mylėdami tokia meile, krikščionys įstengs gyventi asketiškai ir taip įvykdys Nukryžiuotojo Viešpaties norą. Tada tarpusavio meilė ugdydys jų širdyse įvairias dorybes, ir jie tikrai galės suprasti, ką reiškia pastangos einant šventumo keliu. Tada Jėzus, prisikėlęs Viešpats, gyvens krikščionių bendruomenėse ir jų širdyse.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

MALDA YRA GĖRIO KŪRIMAS

Pasikalbėjimas su kun. Petru Linkevičium

Kai pasuki nuo greitkelio ties Kryžkalniu į siaurą kelią, vedantį į Kaltinėnus, jau iš tolo saulėje švyti dvidešimties metrų aukščio baltas kryžius, o privažiavus arčiau ir naujos modernios bažnyčios bokštai. Mažame, gero-kai apšiurusiame miestelyje tai lyg koks stebuklas: per ketverius metus, ir dar sunkiais blokados laikais, pastatyta bažnyčia su kompiuteriniais vargonais ir 500 vietų koncertų sale, o šalia bažnyčios nauji, jaukūs globos namai seneliams. Už miestelio viena po kitos dygsta Kalvarijų koplyčios, o Dievo Motinos koplyčia virš požeminio šaltinio, iš kurio neseniai nutiestas vandentiekis miestelio gyventojams, jau visai baigta. Visa tai ir dar daugybė gerų naujovių Kaltinėnuose atsirado todėl, jog čia jau septintus metus kunigauja jaunas ir energingas žmogus Petras Linkevičius. Žmogus, kuris tiki, jog dėl to, kad jis gyvena, būtinai turi būti geriau gyventi ir dar kažkam šalia jo, kuris mano, jog kiekvienas žmogus privalo palikti pėdsaką šioje žemėje.

— Nesuprantu, iš kur atradote lėšų įvesti vandentiekį miestelio gyventojams?

— Girdejote apie tokią seną kunigų kalėdojimo tradiciją? Žmonės man aukoja, o aš jiems tuos pinigus grąžinu. Tarp mūsų vyksta toks žaidimas. Juk man visai nesinori pinigų kaupti.

— Galva neneša, kaip Jūs sugebėjote pastatyti naują bažnyčią ir dar blokados laikais? Tokią modernią ir tikriausiai pirmąją Lietuvoje su milžiniška koncertų sale, kompiuteriniais vargonais...

— Turiu labai veiklų menedžerį. O ir pats mėgstu bendrauti. Bendravimas — viskas: sėkmė, pasitikėjimas, ryšiai... Hipnoze neužiimi-nėju. Mėgstu bendrauti su veikliais ir optimistiškais žmonėmis. Va, šio mobilaus ryšio

telefono dėka ir pastatėme bažnyčią. Išvardyti visus rėmėjus nė jūsų laikraščio puslapio neužteks.

— O kam Kaltinėnų miesteliui tokia koncertų salė?

— Mano parapija didelė. Pagal kunigo sveikatą ir parapiją! Kelios dešimtys kaimų. Mano sena svajonė — pamaldas jungti su kultūriniais renginiais. Pas mus jau koncertavo Klaipėdos konservatorijos muzikantai, Kauno menininkai. Bažnyčia turi 10 autobusų, kuriais sekmadieniais iš visų kaimų vežiojame žmones į bažnyčią. Po pamaldų kviečiame į koncertą. Bus ir kava, ir staliukai jaunimui, ir šventės vaikams. Noriu, kad bažnyčia išlįstų iš įprasto sąstingio, skleistų džiaugsmą. Noriu, kad žmogus, atėjęs į bažnyčią, išeitų iš jos laimingesnis. O jeigu jis bus laimingesnis, tai bus ir geresnis. Kiekvienas kaimas turi savo autobusą. Vairuotojai — savanoriai, algos nereikalauja, o benzinui žmonės susideda. Naujajame Testamente 150 kartų yra pakartoti Kristaus žodžiai — “džiaukitės!”, todėl, aš manau, nereikia skleisti pesimizmo ir nihilizmo dvasios bažnyčioje, visų tų “ašarų pakalnių” ir kančios idealizavimų. Taip, Kristus kentėjo, bet juk jis prisikėlė! Ir tai didžiausias džiaugsmas. Kančių idealizavimas atsiduoda sektomis. Mes per daug buvome pripratę prie liūdinčio, purvino Kristaus atvaizdo. Mūsų bažnyčios altoriuje bus būtent prisikėlimo Kristaus skulptūra. Tokią modernistinę skulptūrą mums kuria skulptorius Alfonsas Vaura iš balto marmuro ir bronzos, net keturių metrų aukščio!

— Jūsų parapijos globos namuose gyvena apie trisdešimt senelių ir trys vaikai. Kaip sugebate juos aprūpinti?

— Priešlaudą išlaiko parapijos žmonės. Niekada nepristinga grūdų, kiaušinių, pieno produktų, daržovių, lašinių. Kiekvieną sekma-

dienį laikau dėkingumo mišias. Bet pavardžių neminiu. Bijau, kad neatsirastų priešiško, susiskaldymo. Kartais paminiu kaimų pavadinimus, ir tai aistros „sužaibuoja“... Bet tai gal ir nėra blogai. Vieniems — pretekstas pasitempti, kitiems — atlaikyti konkurenciją. Stengiuosi išmokyti žmones sunkiausio meno: pasidalijimo. Jeigu tu esi turtingas intelektu — dalykis juo su žmonėmis, jeigu esi turtingas materialiai, suprask, jog tai ne tavo vieno, aukok tiems, kurie ne dėl savo kaltės vargsta — invalidams, našlaičiams, seneliams. Tai taip paprasta. Mano pareiga — kiekvieną Evangelijos skaitymą susieti su dalijimosi ir meilės dvasia.

— **Ar visada žinojote, jog tapsite kunigu?**

— Mane mama sunkiai gimdė, o gimdydama davė įžadą, jog aš būsiu kunigas. Jokio spaudimo nebuvo, bet tai man kažin koku būdu persidavė. Labai tikiu tuo, jog kūdikiui dar iščiose persiteikia motinos mintys. Aš, jau dešimtoje vidurinės mokyklos klasėje besimokydamas, pažinojau apie trisdešimt kunigų ir žinojau, jog pats juo būsiu. Mama šlavė bažnyčią, o aš jai padėdavau — tada išmokau groti vargonais ir pamilau muziką. Persidavė man ir motinos sugebėjimas atjausti. Dabar abu mano seni tėvai kartu su manimi gyvena Kaltinėnuose.

— **Kodėl būtent į Kaltinėnus buvote paskirtas?**

— Kunigavau Kontaučiuose, Plungės rajone. Grįžau su mama pailsėjęs nuo Platelių ežero. Skambutis. Sužinojau, jog Kaltinėnuose nelaimė — sudegė sena graži ažuolinė Kaltinėnų bažnyčia... Kunigas senas, nebeturės jėgų statyboms. Pats pasiprašiau vyskupo — kelkite mane ten. Buvau neramus. Jaučiau, jog galėsiu sutelkti žmones.

— **Kas įkvepia darbams, palaiko jėgas?**

— Aš nepavargstu. Kai žmogus dirba savo darbą, mėgstamą, jis nepavargsta. Nieko nereikia dirbti sukandus dantis, per jėgą. Toks darbas nieko nepadarys laimingu. O energijos

man duoda Apvaizda ir muzika. Ypač Bachas. Groju tol, kol siela nuskaidrėja. Pianinas yra ir mano namuose, ir bažnyčioje, ir prieglaudoje... O dar puikūs „Allen“ firmos vargonai! Kiekvieną vasarą kviečiu pas mus trisdešimties vaikų su negalia grupę ilsėtis. Juos atveža arkivyskupo globojama katalikų bendruomenė „Tikėjimas ir šviesa“. Ateinu per pietus, vaikai šaukia: „Pagrok ‘Visos upės teka’...“ Aš groju, vaikai valgo, ir gera mums visiems. Kartu šieną grėbiame, paskui vežu juos maudytis. Buvo labai karšta vasara, o arti nėra vandens telkinio, tai šiemet jau baigiu įrengti baseinus ir fontanus. Kokia vaikui vasara be maudynių?

— **Ką labiausiai įsiminėte iš penkerių mokslo metų kunigų seminarijoje?**

— Tvarka primena tarnybą kariuomenėje... Įstojau po privalomos karinės tarnybos. Skambutis, ir eini. Išmokau susikaupti. Ką labiausiai įsiminiau? Vėlgį, muziką... Kiekvieną sekmadienį po šventų Mišių bėgdavau iš katedros į Soborą groti vargonais. Taigi buvau seminarijoje ir vargonininkas, ir gėlininkas, ir knygų leidyba rūpinausi. Religinę literatūrą reikėjo spausdinti slapta. Saugumas susekė, darė kratą pas mamą Nemaniūnuose, mano kambaryje seminarijoje... Bet nieko jie nesusirado — pasisėkė. Seminarijoje buvo puikūs dėstytojai, ypač daug ko išmokau iš psichologo Juozo Brazausko, kuris baigė studijas Paryžiuje. Jis mane išmokė, jog tikėjimas yra kūrybos džiaugsmas, o Dievas — meilė ir gerumas.

— **O kas Jums yra malda?**

— Malda tai lyg gėrio kūrimo planas. Melodiesi, prašai Dievo pagalbos, jog leistų sukurti ką nors gero. Paskui įgyvendini tą planą ir padėkoji. Svarbiausia juk kas? Save kitiems atiduoti...

— **Kodėl gi klebonija toks menkas, apsilupinėjęs medinis namukas? Juk nedera prie tokios gražios ir naujos bažnyčios...**

— Kad... Aš turiu savo kambariuką, ir gerai. Dar statau du pastatus globos namams. Norėtume dar kokį šimtą varguolių priglausti,

Šeima — meilės mokykla

(Jaunimo grupėje premijuotas rašinys)

Laura Stasiulytė

Baltom kaip pienas rankom motina

Į pasauli kelią tiesė

Ir išeidama kuždėjo mums į bendrą ausį:

Iš vieno meilės daigo kilote;

Brandžiu meilės vaisium atgal sugrįžite...

Šią žemę vagoja siauri, platūs, žvyruoti, asfaltuoti, pavojingi, romantiški, nelaimingi keliai. Kelias gali nuvesti ten, kur man reikia, gali nuvesti kažkur, gali nenuvesti niekur. Kelią kartais galima pasirinkti, dažnai negalima. Svarbu, kad kelio pradžioje man pabučiuotų į kaktą, o tame šventame susijungime turi sutilpti meilė ir nuoširdus tikėjimas grįžimu, laiminimas ir linkėjimas laimingos kelio pabaigos. Tai motinos ir tėvo akys peržegnoja mylimo vaiko kelią. Akys, skendinčios gilioj religijos ekstazėj, į tolstantį brangiausią siluetą žiūri...

o ir stovyklaujantiems vasarą vaikams reikia erdvesnių patalpų. O klebonija... Na, priekaištauja man, jog savo namo neprižiūriu... Bet gal ir gerai, jog mano namelis niekuo nesiskiria nuo visų kitų miestelio namų? Argi aš koks ponas? Bet teks padažyti... Labiau rūpi Kalvarijas, baseiną, miegamuosius vaikams, bažnyčios interjerą baigti... Norėčiau nors keletui rėmėjų padėkoti laikraštyje. Statybinės organizacijos vadovui Jonui Jagerskui, Klaipėdos prekybos uostui, Antanui Šakiniui, individualios įmonės "Auli" vadovui, "Vilmonai", "Žemaitijos pienui"... Daug yra gerų žmonių, bet ir pačiam reikia juos gerbti, bendrauti, tuomet jie pasidalys su tavimi.

— **Ir vis dėlto, tokį aukštą kryžių pastatė? Kad iš toli Kaltinėnai būtų matyti?**

— Naktį, apšviestas prožektoriais, jis toks gražus. Iš dešimties kilometrų matyti. Aš Lietuvą norėjau pamylėti.

Kalbėjosi Dalia Jazukevičiūtė

("Respublika", Nr. 100)

Aš išeinu į kelią. Mažam krepšely išsinešiu savo tėvų sukrautą kraitį, kuris taip kukliai atrodo, lyg nušienauta pieva vasaros pabaigoje. Išeisiu ne viena, išsinešiu abu tėvus, jų senus tėvus, brolius ir seseris. Trims gaidžiams sugiedojus, pavirs jie į amžiną gyvybės vandenį — šaltinį, o aš savęs paklausiu, kas yra meilė, kas yra šeima, ir kokią meilės mokyklą aš baigiau savo šeimoje...

Stebėdama vaiką, aš stebiu jo kelią į pažinimą. Jis ardo, laužo daiktus, kad juos pažintų, išgautų iš jų visas paslaptis... Vaiko žiaurumas yra pagrįstas troškimu suvokti jį supančių daiktų esmę. Kitas kelias į pažinimą yra meilė. Vaikas, mylėdamas tėvus, gali pažinti jų pasaulį, jų gyvenimą, perimti patirtį, perimti sugebėjimą mylėti. Tėvai, mylėdami savo vaikus, gali pažinti jų pasaulį, jų gyvenimą. Šeima yra žmonių grupė, gyvenanti kartu.

Pradžioje mano motina ir tėvas susituokė. Pradžioje buvo dviejų žmonių meilė. Vėliau gimiau aš. Meilę teko dalinti į tris lygias, bet skirtingas dalis. Meilė nenyko, ji augo, skleidėsi bei žydėjo, skleisdama malonų kvapą ir teikdama begalinę palaimą. Ją aš siurbiau į save, lyg gyvybės syvus, pro akis, kurios man atrodė tokios kaip tėvų, nosį, burną, ausis, rankas, kojas, galiausiai širdį, kuri pulsavo tą patį kraują ir skleidė bendrą magišką ryšį. Meilė sujungė atskirus, vienišus žmones, suteikdama galimybę sukurti šeimą. Šeima ir yra meilė, tiksliau — meilės mokykla. Bet ką sujungia žodis *meilė*, ką šeima gali duoti man? Galima sakyti, kad šeimos meilė yra tarsi kapitalas, įdedamas į gyvenimo banką. Ilgainiui jis grįžta su procentais. Tad kiek kur įdėta į mano banko sąskaitą, tiek būsiu aš didi ir galinga. Tai, ką turė-

siu, padės nepaslysti ant pačio slidžiausio gyvenimo kelio. Sis kapitalas — tai pasiaukojimas, gailėstingumas, taika, tikėjimas, santarvė, dora, harmonija... Šių dalykų aš galiu išmokyti savo šeimos mokykloje. Žmogus susikuria idealios šeimos modelį, bet idealai yra tam, kad jų nepasiektum, bet vis dėlto siektum. Kiek aš būsiu arčiau savo idealo, tiek pasieksiu savo tikslą. Kaip kiekviena mokykla, taip ir šeimos mokykla stengiasi tesėti savo idealus, savo nusistatymus ir tikslus. Kiek žmogus savo šeimoje išmoks gerųjų savybių, tiek jis sugebės jomis naudotis tolimesniame gyvenime, kurdamas savo šeimą.

Kartą viena močiutė pasiskundė savo netikrais dantimis, kuriais neįkanda duonos plutelių. Sūnus paėmė nuo stalo kepalą duonos, atriekė riekę, išlaužė minkštimą ir padavė senai motinai, o plutelę pats suvalgė. Tai matydami anūkai, iš savo riekių išlaužė minkštimą ir patys pluteles valgė. Tai viena iš šeimos mokyklos pamokų apie meilę žmogui, pagarbą senam žmogui ir humanizmą. Kadaise ta bedantė močiutė buvo jauna ir mylėjo jauną vaikina, kuriam gimė sūnus, o sūnui buvo atiduodamas minkštimas, nes kūdikis dar pirmą žingsnį žengė. Vėliau kūdikis tapo nebe kūdikiu, tapo vyru, kaip ažuolu, ir pats augino du jaunus berželius. Du maži berželiai pradžioje maitinosi duonos minkštimu, viso pasaulio minkštimu, kad galėtų augti sveiki ir galingi, kad bedantei močiutei savo minkštimą atiduotų. Jei šitaip būtų, jei kiekvienam name degtų meilės žvakė, pasaulį valdytų harmonija, pakeitusi chaosą, įsiviešpatuotų taika, sugriovusi karą, sklistų plačiai ir beribiai meilė, užgožusi neapykantą. Deja, ne visuomet taip būna. Dažnai brolis žudo brolį, dukra išduoda motiną. Ne visi dalijasi minkštimais, kai kurie, išsiurbę šeimos kraują, ima siurbti kitų kraują. Ne visi pereina geros šeimos mokyklą, kurioje dėstoma meilė. Iki šiol aš kalbėjau apie atskiras, tūkstantines šeimas. O juk visos šeimos jungiasi į tautą, valstybę, žemyną, pasaulį, galiausiai susilieja su visata, sudarydamos vieną bendrą šeimą. Man sunku suvokti bendrą šeimą, vieningą valstybę, nes yra skirtingi dievai, skirtingos kalbos, tradicijos, papročiai, temperamentai. Nėra bendro meilės kapitalo. Visi skirtingumai būtų nesvarbūs ir nereikšmingi, jei būtų begalinis noras mylėti.

Augdama po tėvų sparnais, patyriau pasiaukojamą meilę ir išjos išmokau, perėmiau dalį iš

savo šeimos, supratau, kas yra gailėstingumas. Visuomet gaudavau užuojautą iš motinos, kai man jos taip reikėjo: Noriu tikėti, kad tą užuojautą aš sugebėsiu teikti savo vaikams. Meilės mokykloje aš galėjau suprasti, kad pasaulyje ir mano gyvenime turi būti vidinė darna, visapusiška pilnatvė, o tai reiškia, turi būti taika, kad virš žemės skraidytų balti balandžiai ir skleistų meilės mokyklos tiesas. Svarbiausia yra tikėjimas, kurį aš suprantu kaip pasitikėjimą, pasiklovimą.

Anot E. Freido, “Motina yra namai, iš kurių mes visi išėjome, ji yra gamta, žemė, okeanas. Tėvas moko vaiką, nurodo jam kelią į pasaulį...” Pavargęs ir pasenęs vaikas sugrįš į tėvų namus, kurių jau nebebus. Čia jis sustos ir susimąstys apie praėjusį laiką, supras, kad, ką brangiausia jis turėjo, gavo čia...

Ateis žiema. Švelniai snigs sniegas arba barbenas lietus į langą. Į kokį langą?.. Tą šventą vakarą, kai turėjo gimti begalinės meilės ir gėrio simbolis, pro langą galima pamatyti iš miško į šilumą pargabentą medį. Ant jo dega žvakutės. Taip, aš kalbu apie Kalėdas — žiemos šventę. Būtent tą vakarą vogčia žvilgtelėjus į svetimą langą, galima pamatyti ir suprasti tą ir aną šeimą. Tą šventą vakarą, kai ant stalo puikuojasi žąsis arba byra kruvinos ašaros, mes kaip niekada galime sulyginti visas pasaulio šeimas vieną su kita. Liūdniausia, aišku, kai suvis žiemos nėra. Čia mes negalime su niekuo lyginti ir kalbėti apie šeimą, kaip apie meilės mokyklą.

Nustos snigti sniegas. Ateis pavasaris. Ateis pabudimas. Amžinas gyvenimo judėjimas. Gims vaikai, mirs seneliai, tuoksis ir skirsis poros, paukščiai dės kiaušinius, žuvys nerš ikrus. Taip buvo visada. Yra dabar. Nežinia, kiek dar tęsis. Pavargęs ir pasenęs vaikas sugrįš į tėvų namus, kurių nebebus. Čia jis sustos ir susimąstys apie praėjusį laiką ir supras, kad, ką brangiausia jis turėjo, tą prarado, bet taip yra ir buvo. Meilė yra begalinis gėris. “Gerumas — savybė, kurios perteklius nekenkia” — kartą pastebėjo Džonas Galsvortis...

Nuoširdžiai trokštu, kad tą šventą Kalėdų vakarą, pro jūsų langą pamatytčiau ryškiai šviečiančias žvakutes ir tūkstančius mažų liepsnelių, kurių ženklai, nebyliai man rodytų, kad visas šeimoje gerai, kad meilė valdo šį nedidelį pasaulį...

Šeimos gyvenimo ciklai

Irena Lukoševičienė

Koks vaidmuo tenka vestuvėms?

Vestuvės ir visas jų ritualas priklauso nuo šeimos, nuo bendrų tradicijų ir nuo aplinkos reikavimų bei spaudimo. Vestuvinės tradicijos ir apeigos yra pasikeitimo ritualas šeimos gyvenimo procese. Tradicijose beveik visur pabrėžiamas statuso pasikeitimas ir šeimos gyvenimo persiorganizavimas. Tradicijos išreiškia ne tik jaunųjų, bet ir dviejų šeimų susijungimą. Labai dažnai vestuvės yra rimtų konfliktų pradžia tarp abiejų šeimų, o kartais ir tarp pačių jaunųjų.

Pasikeitimai ir jų priėmimas

Mus supantis pasaulis nepasižymi pastovumu, bet šeimos gyvenime visi laukia ir tikisi pastovumo ir tam tikro tęstinumo. Tai nereiškia, kad šeima turi atsiriboti nuo gyvenimo ir archajiškai laikytis tradicijų ar gyvenimo būdo, kuris yra visai priešingas gyvenamajam laikmečiui ir aplinkai. Svarbūs pakeitimai turi būti paremti aiškiais principais ir pateisinami. Nejmanoma, kad visos tradicijos ir gyvenimo būdas persiduotų iš kartos į kartą visai nepakitę. Kiekviena nauja karta ateina su savo veidu ir su nauju žvilgsniu į gyvenimą; tai, kaip ji moka sukurti tą naują įvaizdį, ir parodo tos kartos civilizuotumą bei subrendimą. Dideli pasikeitimai yra tiek prasmingi, kiek garantuoja tęstinumą ir būna kūrybiški, atnešdami šviežumo ir atgaivos bangą, sustiprindami ir naujai įprasmindami šeimos gyvenimo siūlą.

Meilė, pasitikėjimas ir šeimos narių solidarumas — tai pagrindiniai šeimos gyvenimo darnos

elementai. Ir tai nebūtinai reiškia aiškiai pabrėžiamą jausmų pasireiškimą, romantizuotą elgseną ar nuolatinės dovanas. Tai bendrų interesų ir nuomonių, ištikimybės, mandagumo ir pagarbos, dosnumo ir visapusiško pasiaukojimo bei kasdieninio pasitikėjimo visuma. Savo esmė — tai šeimos gyvenimo principai, paremti krikščioniškais pagrindais ir pasaulėžiūra, pagal kurią žmogus ir šeima yra daugiau negu daiktas. Tejeras de Šardenas (Teilhard de Chardin) teigia, jog Dievas žmogui patikėjo ypatingas galias save sutverti, ką nors iš savęs padaryti. O šeimą pasirinkusiems žmonėms tenka didelė ir ypatinga misija — sutverti ir išauginti žmogų. Tai darydami jie ugdo arba net tveria save — atranda savyje glūdinčias naujas jėgas. Mat naujos situacijos, nauji poreikiai — tai vis naujos galimybės ką nors iš savęs padaryti, o ne užsisklęsti nuo kūrybos ir augimo. Šeimos židinys — tai savotiška gyvenimo apraiškų bandymo ir žmogaus egzistencijos kūrimo laboratorija. Tai, ką mes šioje “laboratorijoje” realizuojame, rezultatus pamatome, kai šeimos nariai išeina į pasaulį, palikę savo šeimos židinį. Įdomu pabrėžti, kad iki šiol net su visom moderniausiom technikom dar niekas pasaulyje nesugebėjo atrasti šeimai pakaitalo. Net ir mus daugiau nei 50 metų niokojusi sistema, mėginusi institucijomis, žmogaus sudaiktinimu, dvasingumo sulginimu su visatos galiom, sukūrusi tą populiarų “homo sovieticus”, nesugriovė šeimos. Sugriovė tik savo sistemą. Įdomu būtų pažvelgti į visa, kas vyko per pastaruosius keletą metų, kokį vaidmenį visuose šituose pasikeitimuose atliko šeima.

Prieš pradėdama nagrinėti šeimos gyvenimo etapus ar ciklus, manau bent trumpai pažvelgti, kaip susiformuoja žmogaus identitetas, tapatybė ar, lietuviškai tariant, savivoka.

Erik H. Eriksonas išsamiai analizuoja šį klausimą ne vienoje savo knygoje; aš pasinaudosiu jo knyga “Identity, Youth and Crisis”.

Savo identiteto sukūrimas — tai viso gyvenimo darbo vaisius. Žmogaus identiteto vystymasis trunka keletą fazių, kurios yra glaudžiai tarpusavyje susietos ir priklauso nuo įvairių aplinkos sąlygų: fizinių, psichologinių ir socialinių. Marie Jododa apibūdina, kad žmogus subrendęs yra tada, kai yra priėmęs savo aplinkoje, kai jo asmenybė yra harmoninga ir kai jis priima save ir pasaulį be

Redaktorius įteikia I premiją Marytei Stankus-Saulaitėi.

santykiai ir poreikiai yra natūralesni ir mažiau komplikuoti, nes visa aplinka ir gyvenimo sąlygos mažiau reikalauja ir mažiau komplikOTOS (prisiminkim, kaip senovėj mūsų promočiuotės gimdydavo ir savo kasdieninius darbus dirbdavo). Aplinkoje, kurioje laiko ritmas lėtas, eilinės pereinamųjų gyvenimo laikotarpių krizės išsispindžia natūraliai, be gilesnių konfliktų, nepalikdamos gilesnių pėdsakų. Nuo pirmųjų kūdikio gyvenimo momentų galime pajusti skirtingą jo egzistencijos poreikių pasireiškimą ir reikalavimus, kurie yra nulemti jo genų, jo santykių su artimaisiais ir jį supančia aplinka.

Mėginkime pažvelgti, kas vyksta kūdikiui ateinant ir jau atėjus į pasaulį. Pirmiausia jis dramatiškai palieka savo ramią gūžtelę motinos iščiose ir didelio darbo bei pastangų dėka atkeliauja į šį pasaulį. Pirmasis kūdikio poreikis yra egzistencija — kvėpavimas ir maitinimasis, taip pat kiti poreikiai, susiję su fiziniais ir psichologiniais kūno reikalavimais. Nuo to, kaip į tuos poreikius atsakoma, vystosi vaiko savijauta, savivoka — identitetas. Pirmieji kūdikio išgyvenimai kloja pamatus jo ateičiai: ar vaikas rėkdamas ir desperatiškai šaukdamas turi išsireikalausiti valgi, nes dar nepraejo 3 ar 4 valandos, ar paguldintas miegui klykia iki balso netekimo, kol užmiega, ar verkia, nes nepatogu gulėti.

Jau tų pirmų gyvenimo akimirų metu reiskiasi ir vaiko autonomija, kai jis mėgina išlaisvinti savo rankas eiliniams judesiams, arba pasitenkinimas, kai kūdikis nuogas gali pasispardyti ir t.t. Šie kasdieniniai eiliniai rūpesčiai nulemia vaiko asmenybės pagrindus, vystymosi procesą ir būsimą žmogaus potencialą. Aišku, kad kūdikis prižiūrimas tik pagal jo reikalavimą riksmu: gauna valgyti, pakeičiami vystyklai, panešiojamas ar susilaukia kitokio dėmesio. Net ir fiziškai vaikas vystosi skirtingai, jeigu didžiumą savo laiko praleidžia lopšyje vienas: jis vėliau šypsosi, vėliau apsisiverčia, vėliau sėdasi, vėliau ima domėtis savo aplinka, vėliau rėplioja ir t.t. Šiose pirmose stadijose yra svarbu, kad kūdikio poreikis gauti būtų koordinuotas su motinos ar visos šeimos poreikiu duoti. Tais pirmaisiais momentais žmogus gauna pagrindus, kaip gauti ir kaip duoti. Mes visi, turėję ryšį su kūdikiais, lengvai pajaučiame, kokioje pozicijoje, kokiais momentais jie jaučiasi laimingi, saugūs, pasitikintys. Koks nuostabus jausmas, iš-

jį trikdančių kompleksų ir konfliktų. Visi apibrėžimai visuomet yra šiek tiek reliatyvūs ir priklauso nuo žmogaus praeities, dabarties, nuo jo aplinkos aspiracijų ir nuo ateities siekių. Ta prasme ir Eriksono pateikta schema yra daugiau ar mažiau natūrali žmogaus evoliucijos eiga, pradedant kūdikio esminiais ir eilinais poreikiais bei jų patenkinimu. Nuo pat pirmųjų kūdikio užuomazgos momentų motinos iščiose dedami pamatai žmogaus priėmimui ir pasitikėjimui, o jų pagrindas yra nemeluota meilė.

Jeigu mes apsidairytume atvirom akim ir atviara širdim po aplinką, nustebtume atradę daug beveik beraščių žmonių, kurie yra kupini pasitikėjimo, šilumos, gėrio ir tos natūralios išminties, kurių dažnai prisitinga ir keletą universiteto laipsnių turintys daktarai. O jeigu tokius žmones išklausysime ir paanalizuosime jų gyvenimą, su nuostaba atrasime tas Eriksono pateiktas fazes. Svarbu atsiminti, kad primityvesniame gyvenime žmonių

gyvenant pirmą vaiko šypsnį, motinos balso atpažinimą, motinos glėbio saugumą ir t.t. Visuose vaiko vystymosi etapuose yra svarbu ne tik “ką” darai, bet ir “kaip” darai, išreiškiantis jausminį santykį, kuris ir perduoda kūdikiui tą pasitikėjimo, autonomijos, iniciatyvos jausmą.

Mes visi žinom, kiek reikia laiko ir kantrybės, kai vaikas pradeda pats valgyti, — jis čiulpia pirštą, deda į burną žaislus, nes tik pačiulpdamas ir paragaudamas pajaučia, kas yra aplink jį. Vaikas pirmiau išmoksta pirštais įsidėti maistą burnon, negu naudotis šaukštu ar šakute; jis susitepa, pribarsto trupinių aplink save, bet tai nereiškia, kad vaiką reikia maitinti tol, kol jis bus visiškai koordinuotas ir be priekaištų pats tai padarys.

Lygiai tą patį galime pasakyti apie kitas vystymosi fazes: vaikas pirmiau rėplioja, negu vaikščioja, eina laikydamasis sienų, krenta, nurėplioja, kur gali pasilaikyti, kad atsistotų, ir t.t. Ir motinos, ir kitų šeimos narių kantrybė bei tolerancija deda pagrindus vaiko pasitikėjimui, autonomijai, iniciatyvai, savarankiškumui. Geriausias pavyzdys, kaip stinga to, kai lygini su vaikais, kurie auga institucijose ar dėl sveikatos turi praleisti ilgą laiką ligoninėje, kur asmeniškasis kontaktas ir dėmesys yra labai riboti. Ypač svarbus yra pasitikėjimas, nes juo remiasi visi kiti etapai. Pasitikėjimas įgalina žmogų ne tik pasitikėti kitu, kuris juo rūpinasi, bet ir savimi bei savo galiomis. Pastebėkim vaiko išdidumą, kai jis nusineša į vietą puodelį pieno ir kai įsipila stiklinę vandens, kai jis kantriai sega sagas, riša batų raiščius.

Tie tokie paprasti ir eiliniai “aš pats”, “aš moku” — yra prasmingi ir daug pasakantys pasiekimai, kai jie yra suprasti ir įvertinti. Tuos momentus sveikai išgyvenęs vaikas su pasitikėjimu keliauja į kitą fazę. Kiekvienas individas bijo būti apleistas, bijo nepritekliaus: ar užteks, ar liks ir man, bijo nepasisekimų. Ir tik sveikai išgyvenęs pirmuosius išsiskyrimus, pirmąsias frustracijas, kad reikia palaukti, o nebūtinai rekti, kad gautų, suaugęs mokės nugalėti baimę ir nusivylimą gyvenimo nepasisekimais ir nepuls į nevilgtį, pavydą, smerkimą, net depresiją ar neurozę.

Augdamas žmogus vis daugiau ir daugiau ugdo savo potencialą ir plečia bei pasisavina jam priklausančius gyvenimo vaidmenis. Tai reiškia, kad kartu ugdoma jo atsakomybė sau ir aplinkai —

Kalba laureatė Indrė Bartašiūnienė.

visiems, su kuo jis gyvena ir bendrauja. Vystantis vaiko fizinėms ir motorinėms galioms, jam susidaro daugiau galimybių patenkinti savo smalsumą ir padaryti savus atradimus; kalbos išvystymas atveria naujus kelius pažinti tai, ką iki tol pastebėjai ir girdėjai, bet nesupratai ir nemokėjai paklausti ar išsiaiškinti (tik prisiminkim, kiek “kodėl” gali būti be paliovos pakartota, kol gauna patenkintą atsakymą; arba koks nusivylimas, kad jo klausimų suaugusieji nelaiko rimtais ir net pasijuokia; koks didelis atradimas, kai vaikas, atsinešęs gniūžtę sniego, įsitikina, kad ji tampa vandeniu, ir t.t.). Kalba ir fizinis išsivystymas atveria naujas galimybes vaizduotei ir kūrybai įsivaizduojamų situacijų, kurios iš dalies yra vaiko realybėje ir jo fantazijose: piratai, skraidantys stebukladrakiai, geros ir blogos raganos ir pan.

Eidamas per šias fazes, vaikas vis daugiau ir daugiau pajunta savo tapatybę, savę dalį, kuri yra

skirtinga nuo jo tėvo ir motinos. Jis yra veikiamas daugelio įvairių, kurie jam daro įspūdį. Mes nuolat girdime, kad jis norįs būti gaisrininku, šiukšlių vežėju ir pan.

Mokyklinis amžius atveria naujus horizontus, kurie ugdo individo identitetą per intelektualino smalsumo patenkinimą, per socialinių santykių ir socialinės aplinkos praplėtimą bei praturtinimą arba, priešingai, per stresus ir frustracijas, kurios gali sukelti baimę, nepasitikėjimą, izoliaciją, atsakomybės baimę ir pan. Čia mokytojo ir tėvų vaidmuo labai svarbus: kaip išmokyti pasidalyti autoritetu, nepažeidžiant žaidimo džiaugsmo; kaip įvertinti pastangas, nors rezultatai tik vidutiniai; kaip suderinti gabumus, nepaverčiant vaikų tinginiais. Mokykla yra vieta ne tik įgyti žinių, bet taip pat vieta, kur galima išmokyti dirbti ir išugdyti savyje pasitenkinimą gerai atliktu darbu.

Kas vyksta paauglystėje? Jaunas žmogus išgyvena dvilypumą tarp to, kas jis yra, ir to, kuo jis norėtų ar turėtų būti pagal savo, pagal savo šeimos ar savo aplinkos standartus. Ir čia daug stipresnė forma yra išgyvenamas pasitikėjimo kitais ir savi mi jausmas. Laisvė pasirinkti ir kartais nereali fantazija dėl savo ateities orientacijos. Čia dažniausiai individams, kurie mokykloje neturėjo progos dirbti ir būti pripažinti, bus sunku pasirinkti gyvenimo orientaciją ir pasijusti jiems priklausančioje vietoje. Jaunuoliai patiria daug eksperimentų: seksualinių, gėrimo, draugysčių, politinių ir ideologinių judėjimų patirtį, kol pasiekia tam tikrą stabilumą.

Intymumas, jo ieškojimas reiškiasi visose identiteto fazėse. Seksualinės apraiškos ir trauka brendimo laikotarpiu dažnai reiškia savo subrendimo parodymą. Intymumo stadija yra gal geriausiai charakterizuojama išsireiškimu — mylėti ir dirbti, suprantant meilę plačiau negu seksualinės apraiškos, o darbas taip pat nereiškia viso žmogaus gyvenimo užurpavimo. Meilė reiškiasi abipusiu atsidavimu ir ryšiu, kuris garantuoja bendravimą, ateinančios kartos kūrimą ir bendrą kooperaciją. Yra posakis, kuris apibūdina žmogaus identitetą: „Mes esame tas, kurį mes mylime“.

Subrendęs žmogus siekia didesnės patirties, dalydamasis savo žinojimu ir mokėjimu, savo gyvenimo patirtimi. Ta prasme yra garantuojamas žmonijos, kartu ir žmogaus tęstinumas, kuris vyksta per jo nuolatinį atsinaujinimą ir kūry-

bingumą, prisitaikant prie gyvenimo kaitos ir naujų sąlygų bei reikalavimų. Geriausiai žmogaus subrendimą matome jo pasikartojime kitoj kartoje, jo tęstinume, jo palikuonyse. Tęstinumas — savęs perdavimas ateinančioms kartoms yra viena iš kūrybingiausių jėgų žmonių institucijose.

Galutinė žmogaus identifikacija, arba žmogaus asmenybės integracija, pasiekama amžiaus saulėlydyje, jeigu žmogus pajėgė savo gyvenimo brendimo fazėse išspręsti savo konfliktus, nusi-vylimus, blaiviai priimti savo pasiekimus ir dalį savęs perduoti kitai kartai. Tai asmenybės, kurios pajėgia vadovauti ir būti kūrėjais savo kartoje, bet, laiku atėjus, pajėgia užleisti vietą jaunsenei generacijai be kartėlio ir kovos. Pasiekus tos identiteto integracijos, pajėgiama prisiimti atsakomybę už savo gyvenimą ir sprendimus, priimti žmones, su kuriais riša gyvenimas, nenorint jų pakeisti ar gailėtis, kad būtų buvę laimingiau su kito tipo žmogumi.

Tai žmonės, kurie tiki ir visada tikėjo tuo, kuo jie gyveno; kurie ir senatvėje, atsigręžę atgalios, pasiruošę apginti savo žmoniškąjį orumą bendrame gyvenimo kelyje. Jeigu mes sugebame stabtelėti ir išgirsti vyresnius žmones, dažnai stebimės jų išmintimi, gyvenimo patirtimi, nuosaikumu ir daugelio dalykų bei išgyvenimų priėmimu, besąlygiškai visa tai suprantant. Nemanykite, kad visi žilos senatvės sulaukusieji yra pajėgę pasiekti savo identiteto integracijos. Dažniausiai tai yra rezultatas didelių ir nuolatinių pastangų save be paliovos sutverti naujiems gyvenimo etapams, atrandant ir sukuriant ar kitaip katalizuojant savo gyvenimo jėgas ir energiją. Tai ir garantuoja tą nemirštamą ir nesunaikinamą mūsų palikimą kitoms kartoms.

Lieka pasitikėjimas ir tikėjimas idealais, gėrio siekimas, valia ir gyvenimo tikslai bei pasiekimai, ištikimybė, meilė, rūpinimasis kitais, išmintis ir kitos vertybės, kurių nepajėgia sugriauti nei politika, nei pati blogiausia sistema, nes individas sugebėjo panaudoti savo galias ir potencialą savo gyvenimo ir savo kartos gyvenimo cikluose, neatitrukdamas nuo aplinkos ir atitinkamai darydamas jai įtaką.

(B.d.)

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Pasakojimai apie žodžių kilmę

1994 m. Vilniuje buvo išleista Algirdo Sabaliausko knyga, pavadinta „Iš kur jie“. Joje autorius pasakoja apie įvairių žodžių kilmę. Manome, kas šiame atostoginiame „Laiškų lietuviams“ numeryje, užuot rašius apie kokias nors sausas kalbos problemas, bus įvairiau ir įdomiau pažvelgti bent į dviejų žodžių kilmę, aprašytą minėtoje knygoje.

Red.

Šratinukas

Šratinukas – rašyklė su šratu vietoje plunksnos ir tušo pripildyta šerdele.

“Dabartinės lietuvių kalbos žodynas”

(1972 m.)

Tokios rašyklės Lietuvoje pasirodė ne taip seniai, o pirmajame „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ leidime (1954 m.) ir žodžio *šratinukas* dar nėra.

Šratinukas — vienas iš nedaugelio lietuvių kalbos žodžių, kurio žinome oficialių autorių. Šis autorius yra filologas Feliksas Jukna. Jis 1965 metais „Kalbos kultūros“ žurnale išspausdino nedidelį straipsniuką, kuriame ir pasiūlė šią naują rašyklę vadinti *šratinuku*. Būdamas labai sąžiningas žmogus, F. Jukna prisipažino, kad tokį žodį sugalvojo ne jis pats, o girdėjęs taip vadinant šį daiktą vaikus. Vaikų žodis nurungė kalbininkų siūlytus: *tušinį parkerį, tušinį pieštuką, rutulinį pieštuką* bei skolinį *šariką*.

Tai ne pirmas atvejis, kai bendrinėje lietuvių kalboje įsigali vaikų sukurtas žodis. Tokios kilmės yra ir mūsų skyrybos ženklas *kablelis*. Jo autorius — mažametis Jono Jablonskio sūnus. Pamatęs kartą tėvelį rašant, jis paklausė: „Kokius tu čia, tėveli, kabliukus rašinėjai?“ Žinoma, naują terminą lietuvių kalboje jau įtvirtino ne sūnelis, bet tėvelis, Jonas Jablonskis. Anksčiau šis skyrybos ženklas buvo įvairiai vadinamas: Simonas Daukantas jį vadino *ilsiu*, Antanas Baranauskas — *skirmseliu*. Mėginta vadinti ir *perkirdžiu, perstoju*.

Marionetė

Balzgana naktis gatvelėse.

Marionetės keliai.

Iš nakties į aikštę bėga lėlės,

Gražios aklos mergutėlės.

Henrikas Radauskas

Su marionetėmis mes dažniausiai susitinkame lėlių teatre. Tai lėlės, paprastai pagamintos iš kokio nors medžio gabalo, priėjo pritvirtinus rankas ir kojas. Jos visai juda, nes prie kaklo, pečių, alkūnių, kelių pririšti specialūs siūlai ir už scenos pasislėpęs aktorius gali jas taisyti kaip nori. Nuo senų senovės marionetės buvo vartojamos įvairių Azijos tautų, Egipto, Graikijos, Romos religiniuose vaidinimuose bei apeigose. XVIII-XIX a. marionetės pasirodė jau ir Vakarų Europos aikščių teatruose.

Šiuo metu daugelyje pasaulio kalbų paplitęs šios lėlės pavadinimas yra prancūziškos kilmės. Prancūzų *marionette* yra mažybinė vardo *Marion* 'Marytė' forma, o ši savo ruožtu yra mažybinė vardo *Marie* 'Marija' forma. Vadinasi, žodyje *marionette* yra sulipusios dvi mažybinės priesagos. Lietuvių kalboje šią formą atitiktų kokia nors *Marytėlė* ar *Marytukė*. Mažybinės priesagos viena prie kitos labai lengvai limpa. Juk visai įmanoma ir kokia nors *Marytutėlė*. Čia jau būtų net trys mažybinės priesagos.

Marionetėmis dažnai vadiname ne tik lėles, bet ir visokius bevalius žmones, ypač kokius nors viršininkus, politinius veikėjus, ministrus, kurie, lyg tos lėlės, akiai vykdo kitų valią, o jų pačių galvos kaip anų lėlių... medinės.

Lietuvoje išleistos knygos

“Į Laisvę” fondo pernai paskelbtas rezistencinio romano konkursas sulaukė 30 atsiliepimų. Iš jų keli premijuoti. Šiemet pirmąsias premijas (po 1000 dol.) gavusių autorių dvi knygos jau išspausdintos:

1. Birutės Adomėnienės **“Penktas — nežudyk”**. Čia surinkta daug šiurpios medžiagos iš partizaninių kovų, jų žuvimo, jų šeimų kančios. Autorė, sąžiningai surinkusi autentišką medžiagą, ją sumaniai, nuoširdžiai ir literatūriškai perteikia skaitytojui. Talentinga Birutė Adomėnienė šia pirmąja savo knyga įneša daug liūdnos šviesos į Lietuvos laisvės kovotojų ryžtą “bei auką.

2. Jonas Mikelinskas, jau žinomas daugeliu kūrinii, šiame konkursiniame **“Nors nešvietė laimėjimo viltis”** meistriškai aprašo košmarinį Lietuvos gyvenimą tuoj po antrosios rusų okupacijos: trėmimus, areštus, išdavystes, baimę, skurdą... Jis ypač išryškina Vilniaus universiteto studentų dvasinį ir fizinį pasipriešinimą komunistų vergijos terorui. Studentams didelę įtaką turėjo anksčiau tą universitetą baigęs, buvęs mokytojas, o paskui iki pat žuvimo laisvės kovotojas poetas Bronius Krivickas. Jo milžiniška rezistencinė dvasia veikė jaunimą. Ji įkvėpė ir šio romano autorių Joną Mikelinską. Jo romanas parašytas natūralistiškai, su idealistiniu polėkiu bei jaunatvišku entuziazmu.

Abi šios rezistencinė tema knygos išleistos “Į Laisvę” fondo Lietuvoje. Konkurso mėcenatai: dr. K. Ambrozaitis, dr. Brinkis, J.E. Kojeliai. Laukiame išspausdintų ir kitų stipresnių to konkurso romanų.

Poeto Prano Lemberto eilėraščių rinktinė **“Tėvynės drobės”** išleista Vilniuje šeimos rūpesčiu. Monika Lemberdienė ir sūnus Vitalis su šeima, gerbdami mirusio vyro ir tėvo atminimą, įsteigė kasmetinę 500 dol. literatūros premiją

Kauno Vytauto Didžiojo universitete studijuojantiems literatams. Konkursas kasmet susilaukia didelio atgarsio. Šiemet iš 70 dalyvių premijas laimėjo: L. Dovydaitytė, D. Zabitytė, E. Kilvis, M. Valiukas. 500 dol. premija buvo išskaidyta į mažesnes.

Lietuviškų periodinių leidinių bibliografija. Tai dvi stambios knygos, išleistos 1991 ir 1994 m. Kaune. Spaudė “Ryto” spaustuvė Klaipėdoje.

Nuostabu, kad šią milžinišką medžiagą surinko, suskirstė ir išspausdino vienas žmogus — Julius Tamošiūnas su nežymia kitų materialine parama ir redaktoriaus Virgilijaus Šato bei dailininko Vytauto Lissausko talka.

Mėginome tikrinti visa, kas tik periodikos srityje išleista dideliu ir mažiausiu leidiniu nuo ano šimtmečio iki beveik šių dienų — visa galima rasti; ir ne tik leidinio vardą, bet ir visą jo metriką: autorių, redaktorių, metus, vietą, net šiek tiek apibūdinant turinį. Milžiniškas darbas!

Alė Rūta

Atsiųsta paminėti

Ladas Tulaba. NUO DUSIOS IKI TIBERIO. III. Atsiminimai. Roma 1995. Spaudė “Drago” spaustuvė. 391 psl., kaina nepažymėta.

Knygoje atvirai ir įdomiai aprašyti įvairūs susitikimai su įvairiais asmenimis.

Artūras Tereškinas. ABSONIA. Eilėraščiai. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1995 m. Adresas: 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Tiražas 600 egz. Kieti viršeliai, 70 psl.; kaina 10 dol. Aplankui ir užsklandoms panaudota Lino Jablonskio grafika. Knygos apdaila Henrietos Vepštienės.

Pranas Zunde. KAZYS BIZAUSKAS. Antroji knyga. 1893-1941 m. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1994 m. Čikagoje. 430 psl., kaina nepažymėta. Knygoje daug medžiagos iš Lietuvos politinės istorijos.

METMENYS. Kūryba ir analizė. Nr. 68. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Dailės priežiūra: Danas Lapkus. Techninė redaktorė Henrieta Vepštienė. Administracija: Marija Paškevičienė, 306 55th Pl, Downers Grove, IL 60516.

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

KAUNAS

Lietuvos Caritas federacijos prezidentas vyskupas Sigitas Tamkevičius pašventino Kaune, Daukšos gatvėje, įsikūrusią Caritas spaustuvę. 3.000.000 DM kainavusią spausdinimo įrangą padovanojo Vokietijos Oldenburgo srities Caritas organizacija ir Maltos pagalbos tarnyba. Federacijos generalinė direktorė Albina Pajarskaitė nuoširdžiai dėkojo Vokietijos Oldenburgo srities Caritas direktoriui Pauliui Schneideriui, kurio rūpesčiu spaustuvė pasiekė Lietuvą. “Tikiuosi, — kalbėjo A. Pajarskaitė, — kad čia nebus spausdinama nieko, ko nenorėtų Dievas”. (Dienovidis)

KRAŠTO APSAUGOS BIČIULIŲ KLUBAS VEIKIA

Krašto apsaugos klubo iniciatyva, kuriai pritarė ir Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdis bei Lietuvos švietimo taryba, nutarė, pažymint Žemaičių vyskupo, švietėjo, blaivystės akcijos iniciatoriaus 120-ąsias mirties metines, suaktyvinti kovą su blogiu. Nutarta atnaujinti antialkoholinę akciją “Penki ne!”: “Negamink! Nepardavinėk! Nepirk! Negerk! Nevaišink!”. Vilniuje numatyta organizuoti eiseną nuo Seimo rūmų iki Trijų Kryžių kalno.

Šio klubo atstovai susitiko ir su krašto apsaugos ministru L. Linkevičium, kuris išreiškė pasitenkinimą, kad geriausia lietuvių inteligentijos

dalis rūpinsis kariuomene. Ministras nurodė, kad nestinga neigiamo požiūrio į krašto apsaugą: jis ypač pasireiškia prieš naujokų šaukimą. “Norint jauną valstybę sukompromituoti, — pareiškė ministras, — kertama per pamatus, kurie turėtų būti neliečiami”.

Krašto apsaugos bičiulių klubo iniciatoriai — žymūs mokslininkai Zigmas Zinkevičius, Juozas Girdzijauskas ir kt. (XXI amžius Nr. 29)

SUŽEISTAS ERELIS GYDOMAS NAMUOSE

Kupiškis. Iš paskutinės šio sezono medžioklės miestietis Gytis Stukas namo grįžo nešinas kilniuju ereliu.

— Pamačiau jį, — pasakojo medžiotojas, — lauke, prie Kepurinės medžioklės draustinio. Nusitebau, kad paukštis neišsigando pulko žmonių, ramiai tupėjo vietoje. Neskrido ir, priėjus arčiau, pradėjo bėgti į mišką. Čia tarp brūzgynų jį ir pagavau.

Pasirodo, ereliui sužeistas sparnas, skraidyti negali. Ant kojos yra žiedas su užrašu: “MUS 200 L Helsinki Finland 314010 Retaur”.

Erelių susidomėjo rajono aplinkos apsaugos inspekcija. Apžiūrėjo veterinarijos gydytojas, davė vaistų. Dabar paukštis laikomas pas Stukus pašalėje įrengtame voljere. Mielai lesa mėsą, žuvis. Tikimasi, kad įveiks negalią ir vėl galės pakilti į dangų. (Lietuvos aidas Nr. 77)

PRIŽIŪRI 200 LIKIMO DRAUGŲ KAPŲ

Gargždai. Netoli Laugalių senelių pensiono gojelyje glaudžiasi naujosios Gargždų kapinės. Jos nesiskirtų iš kitų, jei ne vienas plotas su vienodais antkapiais. Čia amžinam poilsiui atgula pensiono globotiniai. Tie, kurie neturi artimųjų, taip pat tie, kurių artimieji nepanoro palaidoti jų savo miesto ar kaimo kapinėse.

Šio ploto senukų kapus prižiūri pensiono globotinė Gražina Mažrimaitė. Niekas jai to darbo neprimetė, niekas net nesiūlė. Pati panoro. Didžiuosius kapų tvarkymo darbus atlieka talkos.

Į LAISVĘ. Nr. 120 (157). Rezistencinės minties ir kultūros žurnalas. Redaktorius Juozas Baužys, 9240 Cliffside Ln., Orland Park, IL 60462-7790. Administracija: Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305.

LITUANUS. Vol. 41, No. 2. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S.Troy St., Chicago, IL 60629-2913.

Gražina Mažrimaitė po pusryčių jau skuba palaistyti gėlių, paravėti kapų. Darbo užtenka nuo ankstyvo pavasario iki rudens. (Lietuvos aidas Nr. 79)

POLITINIAI KALINIAI IR TREMTINIAI GYDOMI RAUDONAJAME KRYŽIUJE

Sovietiniai karo veteranai gydomi Vilniuje esančioje buvusios okupacinės kariuomenės ligoninėje. Ten turėjo būti gydomi ir Lietuvos politiniai kaliniai bei tremtiniai. Tačiau jie atsisakė būti vienoje palatoje su tais, kurie kankino, šaudė ir trėmė, aktyviai rėmė okupantus. Sveikatos apsaugos ministerijai ir Vilniaus universitetinei „Raudonojo kryžiaus“ ligoninei remiant, politiniai kaliniai bus priimami šioje ligoninėje, kur yra ne tik įvairių profilių skyrių, bet ir dirba aukštos kvalifikacijos specialistai. Be atskiros siuntimo politiniai kaliniai ir tremtiniai galės kreiptis į „Raudonojo kryžiaus“ ligoninės priėmimo skyrių. (XXI amžius Nr. 29)

TIESIOG KATASTROFIŠKA PADĖTIS UTE-NOJE

Per pirmąjį šių metų ketvirtį rajone gimė 130, mirė 164 žmonės.

Tiesiog katastrofiška padėtis kaimo vietovėse, kur mirusiųjų skaičius tris kartus viršija atėjusiųjų į šį pasaulį — gimė 32, mirė 93 žmonės. Pastebima, jog mirtingiausiais kraštais tapo esantys arčiausiai Ignalinos atominės elektrinės. Padaugėjo vidutinio amžiaus sulaukusių žmonių mirčių, o patys „populiariausi“ — onkologiniai susirgimai. (Respublika Nr. 91)

KAPAIŠ RŪPINASI VOKIEČIAI

„Tauragėje bene daugiausia yra Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų vokiečių kapų, kuriuos stengiamasi kuo geriau prižiūrėti“, — sako Lietuvos vokiečių sąjungos Tauragės skyriaus pirmininkas E. Armonas.

Tauragėje Pirmojo pasaulinio karo aukų kapinėse palaidoti 185 žmonės. Iš jų — 121 vokiečiai ir 65 rusai. Kapinių yra Tauragėje, Skaudvilėje ir Lauksargių apylinkėse. Antrojo pasaulinio karo tvarkomų kapinaičių yra ir mieste, ir Mažonų apylinkėje Vizbutuose. Iš viso suskaičiuota daugiau nei 200 karo belaisvių kapų.

„1991 metų birželio mėnesį Tauragės miesto paminklosaugos tarnyba padėjo pastatyti atminimo kryžių ant Antrojo pasaulinio karo vokiečių belaisvių kapų. Vizbutuose ir Skaudvilėje kryžiai pastatyti iš Lipės (Vokietija) krašto evangelikų liuteronų surinktų aukų — 650 Vokietijos markių“, pasakojo Eltai E. Armonas.

Vokiečių sąjungos Tauragės skyrius įsikūrė 1993-ųjų rugpjūtį. Jis vienija apie 50 narių. Antrus metus Tauragės skyriaus pirmininko namuose veikia sekmadieninė mokykla, kurioje jis moko vaikus gimtosios kalbos, tradicijų. (Respublika Nr. 92)

KARALIUS MINDAUGAS DRUSKININKUOSE

Druskininkuose, Vasario 16-osios gatvės ir Vilniaus alėjos kampe, atidengtas skulptoriaus Vytauto Kašubos „Paminklas Lietuvai“. Skulptūra sukurta 1975 m., o 1991 m. gipsinis modelis kartu su dar 83 dailininko darbais atvežtas į Lietuvą ir padovanotas Lietuvos tautinei galerijai.

Skulptūra vaizduoja karalių Mindaugą, vieningos Lietuvos valstybės kūrėją. Apatinėje skulptūros dalyje iškalti miestų herbai bei įrašyti Lietuvos himno žodžiai.

V. Kašubos projektą įkūnijo skulptorius M. Aučyna. Architektūrinio sumanymo autoriai — architektai K. Pempė, G. Ramunis, K. Kisieliūs.

Šį paminklą druskininkiečiai pastatė Nepriklausomybės atkūrimo penkmečiui paminėti. (Dienovidis Nr. 14)

ATIDARYTA NUOLATINĖ S. IR K. VENC- LAUSKIŲ EKSPOZICIJA

Prieš dvejus metus Šiauliuose, „Aušros“ muziejaus arkadoje buvo atidengtas antrasis pasaulyje paminklas Motinystei, skirtas daugiau kaip šimto vaikų Mamai — augintojai Stanislavai Venclauskienei.

Dabar „Aušros“ muziejuje atidaryta nuolatinė Stanislavos ir Kazimiero Venclauskių ekspozicija. Rodomi 142 eksponatai. Tarp jų — 29 dokumentai, 10 asmeninių daiktų, 25 spaudiniai, 78 nuotraukos. Vieni seniausių eksponatų — pirmojo lietuviško spektaklio „Amerika pirtyje“ afiša ir programa (S. Jakševičiūtė-Venclauskienė buvo spektaklio pagrindinė atlikėja ir viena iš režisierių).

Daug retų nuotraukų, primenančių tas dienas, kai Venclauskių namuose ne tik augo našlaičiai, beglobiai, pamestinukai, bet ir nuolat lankydavosi iškiliausi to meto Lietuvos žmonės — J. Jablonskis, G. Landsbergis-Žemkalnis, Vydūnas, P. Višinskis, Žemaitė, Vienuolis ir daugelis kitų. Su Venclauskių vardu artimai susijęs tuometinis miesto visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas. Ekspozicijoje pateikta nemažai medžiagos apie scenos, muzikos ir dainos draugiją “Varpas”, “Kultūros” bendrovę (K. Venclauskis — vienas jos steigėjų), Šiaulių miesto tarybą (K. Venclauskis — pirmasis Šiaulių burmistras, juo išrinktas 1918 m. lapkričio 26 d.). Čia rodomi ir S. Venclauskienės laišakai buvusiems globotiniams, augintiniams, yra jos amžino poilsio vietos JAV nuotrauka. (Lietuvos aidas Nr. 90)

LIETUVIŠKOS PASAKOS NORVEGIŠKAI

Norvegų leidykla “Friske Tankar” rengiasi išleisti lietuviškų pasakų rinkinį.

Knyga “Nė velnio nebijau” turėtų pasirodyti 1995 metų spalio mėnesį. Dauguma pasakų norvegiškam vertimui paimta iš J. Basanavičiaus užrašytų pasakų rinkinio “Lietuviškos pasakos įvairios”. Kaip rašo norvegų naujienų agentūros NPK korespondentas, J. Basanavičius lietuvių folkloristikoje atliko panašų vaidmenį kaip žinomi norvegų XIX amžiaus folkloro rinkėjai Asbjornsenas ir Mo. Lietuviškų pasakų knyga bus 240 puslapių, joje bus 43 pasakos. Lietuviškų pasakų leidimą remia Norvegijos užsienio reikalų ministerija, skyrusi šiam projektui 25 tūkst. kronų. (Respublika Nr. 90)

PAVASARIS — MEILĖS METAS

Marijampolės griežtojo režimo pataisos darbų kolonijoje prasidėjo sutuoktuvių metas. Šį kartą ištikimybės žiedus nusprendė sumainyti 3 nuteistųjų poros. (Respublika Nr. 93)

GROBIS LIKO MIŠKE

Virmiškiai (Alytaus raj.). Į Aplinkos apsaugos inspekciją paskambino neprisistačiusi moteris ir pasiteiravo, ar galinti nusipjauti Radžiūnų miške brakonierių nušauto briedžio antrąją kulšį. Į įvykio vietą nuvykę inspekcijos pareigūnai rado nušautą

žvėrį su nupjauta viena kulšimi. Dabar aiškina masi, kas miške brakonieriaavo ir kas piktadariams sutrukdė sudoroti grobį. (Respublika Nr. 91)

BEŠIRDŽIAI

Kalnėliškis (Pasvalio raj.). Žemės ūkio bendrovėje vienas po kito dėl neaiškių aplinkybių krito trys arkliai.

Negyvėliai, kurį laiką patysoję arklidžių kieme, vėliau, bendrovės vadovo nurodymu, traktoriais nutempti į netoliese esantį Daugšogalos miškelį. Taip šie gyvulėliai su virvėmis ant kojų pamiškėje guli iki šiol, savo kūną dalindami paukščiams bei žvėrimis, ir kaip nebylūs paminklai, primindami bendrovės galvoms, kad be ekonomikos dar egzistuoja sanitarijos ir ekologijos, paprasčiausio žmogiškumo problemos. (Respublika Nr. 91)

ŠIAULIŲ BAŽNYČIOJE GAUDŽIA NAUJI VARGONAI

Nauji vargonai Šiaulių Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje. Vargonus pašventino vyskupas Sigitas Tamkevičius, o pirmasis prie jų sėdo vargonininkas Bernardas Vasiliauskas, išbandęs šį muzikos instrumentą dar prieš porą savaičių. Naujieji vargonai, kainavę Šiauliams per pusantro šimto tūkst. litų, buvo pastatyti bažnyčioje klebono monsinjoro Kleopo Jakaičio rūpesčiu.

Dalį lėšų jiems įsigyti skyrė Šiaulių miesto savivaldybė, o kitas paaukojo tikintieji.

Tai nėra tikroji vargonų vertė — juos 1994 metais Šiaulių bažnyčiai dovanojo nedidelio Vokietijos Bargtehaideso miestelio evangelikų liuteronų bažnytinė bendruomenė. Vargonai pagaminti 1973 metais “E.F. Walkerio” firmoje.

Juos į Šiaulius pargabeno, pritaikę bažnyčiai, sukonstravo ir pagamino valdymo įrenginius R. Gučo vadovaujama uždaroji akcinė bendrovė “Vilniaus vargonų dirbtuvė”.

Pirmasis vargonininko Bernardo Vasiliausko ir valstybinio kamerinio choro “Polifonija” koncertas, gaudžiant naujesiems vargonams, sutapo su pirmąja tradicinio Tarptautinio bažnytinės muzikos festivalio diena. (Lietuvos rytas Nr. 90)

Kunigas, išgirdęs, kad vaikas nusikeikė, jam sako:

— Jonuk, negražu taip kalbėti — kiekvieną kartą, kai aš išgirstu keikiant, man šiurpuliai per nugarą eina.

— Gerai, kad nebuvote aną dieną pas mus kieme, — atsakė Jonukas, — kai tėvas negalėjo užvesti automobilio ir pamatė nuleistą padangą. Tikrai būtumėte mirtinai sušalęs.

Per medicinos egzaminą profesorius paklausė studentą, kas yra lengva medicinoje. Studentas, nesitikėjęs tokio klausimo, tylėjo.

— Na, — bandė padėti profesorius, — turbūt pasiūsti žmogų į kitą pasaulį, ar ne?

Studentas linktelėjo. Paskui profesorius paklausė:

— O kas yra sunku?

Nė nepagalvojęs, studentas atsakė:

— Nepasiūsti žmogaus į kitą pasaulį.

Profesorius nusikvatojo, ir egzaminas buvo išlaikytas.

— Kiekvieną kartą, kai tave pamatau, vis prisimenu Petraitį.

— Negi mudu panašūs?

— Ne, bet jis taip pat man skolingas 100 dolerių.

Naujai atvykęs pilietis, apžiūrėjęs kambarį, sako:

— Taip, ponias, paimsiu šį kambarį. Manau, kad čia gerai jausiuos. Mano paskutinė šeimininkė verkė man išvykstant.

— Suprantu, bet čia reikės man nuomą sumokėti iš anksto.

— Ar tamstos žmona paklusni?

— Taip, kartais paklauso. Kai aš pasakau “daryk, kaip nori”, ji visuomet taip ir daro.

— Sakyk, Jonai, kaip tu sugebėjai šitaip suliesėti?

— Aš einu žvejoti.

— Žvejoti? Ir nuo to liesėjama?

— Taip. Aš valgau tik tas žuvis, kurias pats pagaunu.

— Jūsų širdis plaka labai neritmingai. Jūs tikriausiai išgeriat?

— Taip, gydytojau, bet labai ritmingai.

— Aš tau sakiau, kad mūsų sūnus niekada neves. Jis tam per kvailas, — sako žmona vyrui.

— O kodėl gi? Manau, kad kaip tik dėl to jis ir ves, — atsako vyras.

♦ Kunigų trūkumas — didžiausia vyskupijos problema, — pareiškė Panevėžio vysk. J. Preikštas. Iš 120 vyskupijos parapijų 40 neturi savo dvasininko.

♦ Kun. Valdemaras Cukuras, Lietuvoje sielovados darbą dirbęs Sėtoje, Jurbarko ir Šiauliuose, Vokietijoje Tiuringijos srities kapelionas, Romoje įsigijęs filosofijos ir teologijos daktaro laipsnius, Amerikoje profesoriavęs kolegijoje ir kunigų seminarijose, balandžio mėn. atšventė 80 m. amžiaus sukaktį. Šiuo metu jis kapelionauja Putnam, CT, Nekalto Marijos Prasidėjimo seserų centriniame vienuolyne ir yra Ateitininkų federacijos dvasios vadas.

♦ Pasaulinė jaunimo diena, įvykusi 1995 m. sausio mėnesį Maniloje, Filipinuose, pop. Jono Pauliaus II lankymosi metu, laikoma labai gerai pavykusia. Kadangi ten galėjo dalyvauti tik nedidelis skaičius europiečių, Europos jaunimo diena buvo surengta rugsėjo 6 - 10 d. Italijoje, Loreto mieste.

♦ Telšių vyskupijoje Caritas rūpesčiu daugelyje miestelių steigiami senelių namai, labdaros valgyklos. Caritas grupės veikia 65 vyskupijos parapijose iš 155.

♦ Šv. Pranciškaus liet. parapija Minersville, PA, ir Sv. Petro ir Povilo parap. Elizabeth, NJ, šių metų spalio mėn. švęs 100 metų sukaktį.

♦ Vysk. Paulius Baltakis OFM, rugsėjo 6 - 28 d. lankys lietuvius Sibire.

♦ Kun. A.Saulaitis, S.J., "Pagalba Lietuvai" konferencijoje, įvykusioje gegužės 13-14 d. Šv. Kazimiero seserų vienuolyno patalpose, Čikagoje, vedė pokalbį "Darbo jėgų pritraukimas". Konferenciją suruošė JAV LB Socialinių reikalų taryba.

♦ Pop. Jonas Paulius II spalio 4 - 8 d. lankysis Niujorke.

♦ Palaimintojo arkiv. Jurgio Matulaičio byla dar nebaigta. Jo kanonizacijos — paskelbimo šventuoju — reikalais dabar rūpinasi kun. Donald Pe-traitis, MIC, marijonų provinciolas.

♦ Kovo 24 d. Juknaičiuose, Šilutės rajone, buvo iškilmingai įkurta nauja katalikų parapija. Ji savo bažnyčios dar neturi, naudojasi senelių namuose įrengta koplyčia. Šuo metu Telšių vyskupijoje statoma 17 bažnyčių.

♦ Detroito Šv. Petro lietuvių parapijos klebonui kun. Kazimierui Butkui išeinant į pensiją, o parapiečiams labai sumažėjus, gegužės 21 d. buvo aukojamos šioje bažnyčioje paskutinės mišios. Ši parapija atliko didelį vaidmenį Detroito lietuvių kultūriniame ir religiniame gyvenime.

♦ Kovo 25 d. La Platos katedroje, Avellanedoje, Argentinoje, buvo įšventintas į kunigus lietuvius Nestoras Šeštakauskas. Šventinimo iškilmėse dalyvavo kun. J. Margis, MIC, kun. A. Steigvilas, MIC, ir grupė lietuvių parapiečių iš Avellanedos. Naujas kunigas paskirtas vikaru Santa Rosa de Lima La Platoje.

♦ Pop. Jonas Paulius II gegužės 2 d. ganytojiškame laiške "Orientale lumen" (Rytų šviesa) pareiškė, kad Romos katalikų ir Rytų ortodoksų bažnyčios turėtų pagreitinti vienybės siekimą ir baigti beveik tūkstantį metų trukusią abiejų krikščionybės šakų skilimo "nuodėmę".

♦ Katalikų kunigų seminarijoje, neseniai įkurtoje Albanijoje, mokosi 150 klierikų. Šiuo metu šalyje dirba 56 kunigai ir 150 moterų vienuolių iš užsienio. Iš 3,3 milijono Albanijos gyventojų katalikai sudaro 14 procentų.

♦ Klaipėdoje, Marijos Taikos Karalienės bažnyčios šventoriuje, balandžio 1 d. buvo išniekintas prieš ketverius metus mirusio prel. Bronislovo Burneikio, šios bažnyčios statytojo, kapas: sulaužyta kapą juosianti dekoratyvinė tvorelė, sulaužyti žibintai, ištryptos gėlės.

♦ Balandžio pradžioje italų leidykla "Mondatori" išleido knygą "Brangus jaunime". Knygos pagrindą sudaro kalbos, kurias pop. Jonas Paulius II sakė per susirinkimus, vykusius pasaulinių jauni-

mo dienų proga Buenos Aires, Santiago de Compostela, Čenstakavoje, Denveryje ir Maniloje. Taip pat yra fragmentų iš kitų kalbų, kur kalbama apie jaunimą.

♦ Kun. Pranciškus Giedgaudas, OFM, lietuvių pranciškonų vienuolyno Brooklyn, N.Y., viršininkas, spaustuvės vedėjas ir “Darbininko” administratorius, balandžio 29 d. atšventė 75 m. amžiaus sukaktį.

♦ Tradiciją skelbti laiškus kunigams Didžiojo Ketvirtadienio proga, kai Bažnyčia Velykų išvakarėse savo liturgijoje mini Eucharistijos sakramentų įsteigimą, įvedė dabartinis popiežius. Šiemetiniame laiške popiežius kalba apie moters vaidmenį kunigo gyvenime. Pirmasis šio popiežiaus laiškas kunigams buvo paskelbtas 1979 m. balandžio 8 d.

♦ Kun. Placidus Barius, OFM, lietuvių pranciškonų provinciolas, gegužės mėnesį buvo išvykęs į Lietuvą tvarkyti lietuvių pranciškonų reikalų.

♦ Čikagos arkivyskupas kardinolas Joseph Bernardin gegužės 9 d. surengtų pietų metu apdovanojo premijomis čikagiečių televizijos programų kūrėjus bei straipsnių autorius, kurių kūrinuose išryškintos žmogiškosios bei šeimos vertybės.

♦ Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla išleido vysk. V. Brizgio knygą “Gyvenimo keliai”, redaguotą A. Venskevičienės. Knyga sudaryta iš vysk. V. Brizgio likusių užrašų. Knygoje daug įdomių autobiografinių duomenų, ir ji verta platesnio dėmesio.

♦ “Giedros” korporacijos premija, kurios mecenatas yra prel. J. Prunskis, šiais metais paskirta Aldonai Žemaitytei, “Dienovidžio” redaktorei Lietuvoje. Ji yra šeštoji šios premijos laimėtoja. Pirmosios penkios laimėtojos yra šios: Juzė Daužvardienė, Nijolė Sadūnaitė, Alina Grinienė, Ginta Damušytė ir Albina Pajarskaitė.

♦ Kun. Alfonso Lipniūno 90-sios gimimo ir 50-sios mirties metinės kovo mėnesį buvo plačiai

paminėtos ne tik Panevėžyje, bet ir daugelyje kitų Lietuvos vietų.

♦ Montrealio, Kanadoje, Aušros Vartų lietuvių parapijos choras gegužės 14 d. koncertu paminėjo savo veiklos 45 m. sukaktį. Choras yra surengęs daugybę koncertų, įrašęs keletą kasečių. Ypač sėkmingai choras yra pasirodęs, atlikdamas kantatą “Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva”.

♦ Bad Woerishofene, Vokietijoje, balandžio 24 d. staiga mirė prel. Paulius Jatulis. Pokario metais Romos Grigaliaus universitete įsigijo teologijos daktaro laipsnį, tyrinėjo Lietuvos Bažnyčios istoriją, kurį laiką buvo Vatikano radijo lietuvių redakcijos bendradarbis. Paskutiniuosius keletą metų talkino Woerishofene gyvenančiam vysk. Antanui Deksnui.

♦ Kun. Vincentas Powers-Pažareckas Seaford, Delaware, balandžio 23 d. paminėjo kunigystės 50 m. sukaktį. Jis, čia gimęs ir mokėsis, kunigavo amerikiečių parapijose.

♦ Kun. Vytautas Pikturna, buvęs Kauno IV gimnazijos kapelionas, vokiečių okupacijos metu kalintas įvairiuose kalėjimuose ir Dachau koncentracijos stovykloje, dabar Floridos lietuvių kapelionas, vasario mėn. sulaukė 80 m. amžiaus. Palm Beach LB apylinkės valdyba balandžio 20 d. surengė jam pagerbimą, atsidėkodama už rūpinimąsi Floridos lietuvių dvasiniais reikalais ir visuomenine veikla.

♦ Gegužės 15 d. marijonų vienuolyne Čikagoje lankėsi trys vyskupai: buv. Čikagos arkivyskupijos augziliaras vysk. Alfred Abramowicz, Kazachstano apaštališkasis administratorius vysk. Jan Lenga ir Lenkijos Eik vyskupijos administratorius vysk. Woiciek Ziembra. Vysk. J. Lenga bolševikmečiu Lietuvoje slapta ruošėsi būti kunigu, o į kunigus jį įšventino dabartinis Lietuvos kard. V. Sladkevičius. Vysk. Ziembra yra atsakingas už lietuvių sielovadą Punsko srityje.

Juoz. M.

“Laiškų lietuviams” konkursas

Skelbiame 37-tąjį „Laiškų lietuviams“ konkursą parašyti straipsniui, tinkamam spausdinti šiame žurnale. Šie konkursai mums yra labai svarbūs, be jų turbūt negalėtumėte egzistuoti mūsų leidinys, nes jau seniai būtume pritrūkę medžiagos jam užpildyti. Užsienyje gyvenantieji lietuviai jau beveik nieko neberašo, nes vyresnieji vienas po kito iškeliauja amžinybėn, o jaunimui sunku rašyti dėl nepakankamo lietuvių kalbos mokėjimo. Lietuvoje gyvenantieji dažniau parašo, bet daugiausia jie mėgsta rašyti ne straipsnius, o tik eilėraščius, kurių dauguma nėra labai vertingi nei savo turiniu, nei forma. Tų eilėraščių jau mes turime krūvas. Tad galima sakyti, kad dabar mes gyvename tik iš tų straipsnių, kuriuos atsiunčia konkurso dalyviai. Jiems už tai esame labai dėkingi.

Susidaro tam tikrų sunkumų parinkti konkursams tinkamas temas. Norint gauti įvairių straipsnių, neužtenka paskirti kokią nors vieną temą. Reikia rasti tokią sritį, kur konkurso dalyviai galėtų pasirinkti įvairias temas. Tad šiam konkursui siūlome rinktis temas iš artimo meilės (labdarybės) darbų kūnui ir sielai.

Artimo meilės darbai kūnui:

1. alkstantį pavalgydinti
2. trokštantį pagirdyti
3. nuogą apdengti
4. keleivį į namus priimti
5. kalinį ir belaisvį išvaduoti
6. ligonį aplankyti
7. numirusį palaidoti

Artimo meilės darbai sielai:

1. nemokantį pamokyti
2. abejojančiam patarti
3. nuliūdusįjį paguosti
4. pikta darantį sudrausti
5. įžeidimus atleisti
6. nuoskaudas nukęsti
7. melstis už gyvus ir mirusius

Pasiryžusieji konkurse dalyvauti prašomi šio sąrašėlio nepamesti arba jį nusirašyti, nes kituose numeriuose jo nekartosime.

Konkurso taisyklės bus maždaug tos pačios, kaip ir buvusiuose konkursuose, tik šį kartą bus leidžiama rašyti ir beletristine forma (grožine proza). Bus dvi dalyvių grupės: suaugusieji ir jaunimas. Jaunimo grupei priklausys viduriniųjų ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Jaunimas būtinai prie straipsnio turi pažymėti, kad jis priklauso jaunimo grupei. Suaugusiųjų straipsniai turi būti 4-9 mašinėlė rašytų puslapių, o jaunimo bent dviejų puslapių, bet pagiedaujama ir ilgesnių. Straipsnis pasirašomas slapyvardžiu, į atskirą vokelį įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Ant vokelio užrašomas tik slapyvardis. Vokelis kartu su straipsniu įdedamas į didesnį voką ir siunčiamas šiuo adresu: „Laiškai lietuviams“, 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636, USA. Straipsniai turi pasiekti redakciją iki 1996 m. vasario mėn. 16 dienos.

Premijų skaičių ir didumą nustatys vertinimo komisija. Jau turime keletą konkurso mecenatų: dr. Birutė Kasakaitienė (300 dol.), Vanda Prunskienė (300 dol.); po 100 dol.: Vaclovas ir Margarita Momkai, Marija Ročkuvienė, Bronius ir Jadvyga Jankauskai, Barbara Morkūnienė; prel. Juozas Prunskis (procentai iš 5000 dol. sumos). Bus ir daugiau mecenatų. Manome, kad šiam konkursui galėsime skirti didesnes premijas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užbalienė. Techn. redaktorius — dr. Jonas Boguta. Administratorė — Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris - 1,50 dol.